

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN
MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ**

Tolga ELGÖRMÜŞ

BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Dr. Öğretim Üyesi Serpil AKÇINAR**

Yüksek Lisans Tezi – 2023

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ
TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Tolga ELGÖRMÜŞ

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğretim Üyesi Serpil AKÇINAR**

MALATYA

2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	x
1.GİRİŞ.....	1
2.GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Eğitim	4
2.2. Spor.....	5
2.3. Beden Eğitimi.....	6
2.4. Beden Eğitimi ve Spor.....	6
2.5. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi.....	7
2.6. Değerler Eğitimi ve Spor	8
2.7. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni	9
2.8. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Görev ve Sorumlulukları	10
2.9. Tükenmişlik.....	10
2.10. Tükenmişlik Nedenleri ve Etki Eden Faktörler.....	11
2.11. Tükenmişlik Modelleri	11
2.11.1. Edelwich ve Brodsky Tükenmişlik Modeli.....	11
2.11.2. Pines Tükenmişlik Modeli	12
2.11.3. Cherniss Tükenmişlik Modeli	12
2.11.4. Maslach Tükenmişlik Modeli.....	13
2.12. Tükenmişliğin Sonuçları.....	15
2.13. Hatay İlinin Nüfusu ve İlçeleri.....	15
2.14. Hatay’da Eğitim-Öğretim	15
2.15. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile İlgili Literatür Araştırmaları	15
3. MATERYAL VE METOT	19
3.1. Araştırma Evren ve Örneklemi	19
3.2. Araştırma Yöntemi	19
3.3. Veri Toplama Araçları.....	19

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	19
3.3.2. Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitici Formu (MTE)	20
3.4. Verilerin Analizi.....	20
4. BULGULAR	22
5. TARTIŞMA	36
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	42
6.1. Sonuç	42
6.2. Öneriler	45
KAYNAKLAR	46
EKLER	54
Ek.1. Kişisel Bilgi Formu	54
Ek.2. Maslach Tükenmişlik Envanteri Eğitimci Formu	55
Ek.3. Araştırma İzin Onayı.....	56
Ek.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Normu	57
Ek.5. Etik Kurul Onayı.....	58
Ek.6. Özgeçmiş	59

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında kıymetli bilgi ve tecrübelerini sonuna kadar benimle paylaşan, yol gösterici olan, beni daima cesaretlendiren değerli danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Serpil AKÇINAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Dostlarım Araştırma Görevlisi Mehmet AKARSU ve Fatma ÖZOĞLU'na yardımlarından ve desteklerinden dolayı şükranlarımı ifade etmek isterim.

Bugünlere gelmemde haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim canım aileme bir teşekkürü borç bilirim. Süreç içerisinde motive edici konuşmalarıyla, yapabileceğime inandırmasıyla, daima destekte bulunan canım eşim Merve TUNA ELGÖRMÜŞ'e çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim boyunca bana çok yardımcı olan tecrübesinden faydalandığım değerli abim Mahmut TOKCAN'a teşekkürlerimi sunmak isterim. Son olarak hayatımın her döneminde desteğini hissettiğim kıymetli dostum Adıgüzel GÜLLÜKOPAR'a da çok teşekkür ederim.

ÖZET

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi

Amaç: 2021-2022 eğitim öğretim yılında Hatay ilinde MEB’e bağlı resmi okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerini belirleyerek “cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, egzersiz yapma durumu, görev yeri, çalıştığı kurum, hizmet yılı, haftalık ders saati ve gelir düzeyi” değişkenlerine göre incelemektir.

Materyal ve Metot: Çalışmamızda 213 öğretmene ulaşılmıştır. Gönüllü katılan öğretmenlere Maslach ve Johnson’nın 1981 yılında geliştirmiş olduğu ve Ergin’in 1992 yılında Türkçeye uyarlamış olduğu Maslach Tükenmişlik Envanteri ile kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Bu araştırmada nicel araştırmaya dayalı tarama modeli uygulanmıştır. Veriler analiz edilmeden önce normallik sınaması yapılmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerleri +1.5 ile -1.5 aralığında olması nedeniyle verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için ikili karşılaştırmalarda Bağımsız Gruplar T-Test, üç ve daha fazla karşılaştırmalar için ise Tek Yönlü Anova Testi kullanılmıştır. Ayrıca anlamlı sonuçlarda farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden LSD testi uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunu erkek, 20-26 yaşında, bekar, lisans mezunu, egzersiz yapan, ilçe merkezinde çalışan, ortaokulda görevli, 1-5 hizmet yılına sahip, 21-29 saat derse giren ve meslek gelirini hiç yeterli bulmayan öğretmenler oluşturmaktadır. Cinsiyet, eğitim durumu, görev yeri, çalıştığı kurum ve ders saati değişkenlerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yaş, medeni durum ve hizmet yılı değişkenlerinde yalnızca “duygusal tükenme” alt boyutunda anlamlı farklılık bulunurken egzersiz yapma durumu ve gelir düzeyi değişkenlerinde “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Sonuç: Yapılan analizler neticesinde Hatay ilindeki beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik durumu duyarsızlaşma alt boyutunda çok az tükenmiş, duygusal tükenme ve kişisel başarı alt boyutlarında ise az tükenmiş olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, Duyarsızlaşma, Duygusal Tükenme, Kişisel Başarı, Mesleki Tükenmişlik.

ABSTRACT

Examination of The Occupational Burnout Syndrome Levels of Physical Education Teachers

Aim: The aim of this study is to determine the occupational burnout syndrome levels of physical education teachers working in public schools affiliated to the Ministry of National Education in Hatay province in 2021-2022 academic year, by determining the effect of their "gender, age, marital status, educational status, exercise status, place of duty, institution, year of service, weekly course hours and income level" on their burnout syndrome levels.

Material and Method: Total number of 213 Physical Education teachers participated in this study. Maslach Burnout Inventory test which was developed by Maslach and Johnson in 1981 and adapted to Turkish by Ergin in 1992 was applied to collect data. In this study, a survey model based on quantitative research was applied. Before analyzing the data, normality tests were applied. Since the kurtosis and skewness values were in the range of +1.5 to -1.5, the data were considered to have normal distribution. Since the data showed normal distribution, Independent Samples T-Test was used for pairwise comparisons and One Way Anova test was used for comparisons of three or more groups. In addition, the LSD test, one of the Post-Hoc tests, was applied to determine which group caused the difference in significant results.

Findings: The majority of the teachers who participated in this study were male, 20-26 years old and single. Most of them had bachelor's degree and they had 1-5 years of teaching experience. Most of the participant teachers expressed that they do exercise, they are working in a district of in a secondary school, and they work 21-29 hours weekly. Moreover, most of the participants stated that they do not find their income sufficient. No significant difference was found in the variables of gender, educational status, place of duty, institution and weekly course hours. On the other hand, there was a significant difference only in the "emotional exhaustion" sub-dimension in the variables of age, marital status and years of service. Significant difference was found in the "emotional exhaustion" and "depersonalization" sub-dimensions in the exercise status and income level variables.

Conclusion: According to the findings, it was concluded that Physical Education teachers in Hatay had very low levels of burnout in terms of the sub-dimension of depersonalization, and low levels of burnout in the sub-dimensions of emotional exhaustion and personal achievement.

Key Words: Physical Education Teacher, Depersonalization, Emotional Exhaustion, Personal Accomplishment, Occupational Burnout.

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MTE	: Maslach Tükenmişlik Envanteri
N	: Katılımcı sayısı
SS	: Standart sapma
$\bar{X}$	: Ortalama

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 4.1. Normallik Testi.....	21
Tablo 4.2. Demografik Bilgilerin Dağılımı	22
Tablo 4.3. Cinsiyete Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular	23
Tablo 4.4. Yaşa Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular.....	24
Tablo 4.5. Medeni Duruma Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular.....	26
Tablo 4.6. Eğitim Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular	27
Tablo 4.7. Egzersiz Yapma Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular...	28
Tablo 4.8. Görev Yerine Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular	29
Tablo 4.9. Çalıştığı Kuruma Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular.....	30
Tablo 4.10. Hizmet Yılına Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular	31
Tablo 4.11. Haftalık Ders Saatine Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular	33
Tablo 4.12. Gelir Düzeyini Yeterli Bulma Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular	34

1.GİRİŞ

Tükenmişlik, bireyin bedensel, zihinsel ve duygusal anlamda çok yorulmuş bir yapıda olması, iş arkadaşlarına, mesleğine ve gerçekleştirmesi beklenen ödev ve sorumluluklarına karşı negatif duygulara sahip olmasıdır (1). Kişinin, tüm enerjisinin sona erdiği, ortaya koyacağı tüm çabaların karşılıksız kalacağı düşüncesinin hâkim olduğu, her şeyi kabullenmiş bir vazgeçmişlik içerisinde olmasıdır. Çalışan bireylerin büyük kısmının işlerine katlanmalarının temel odak noktası maddiyattır. Tükenmişlik sendromu içerisine giren bireyi para dahi artık ayakta tutamamaktadır ve birey mesleğine katlanamaz bir hale gelmektedir (1).

Eğitim politikalarının başkalaşması, çalışma koşullarının bozulması, baskı altında çalışma, öğretmenin eğitim-öğretime olan hizmetinde aksaklıkların meydana gelmesine sebep olmaktadır. Bu aksaklıklar neticesinde öğretmen, yalnızca öğrencilerine karşı olan duygu ve düşüncelerinde değil, etkileşim içerisinde olduğu veli, idareci ve okulun diğer çalışanlarına karşı da olumsuz duygular beslemeye başlamaktadır. Öğretmen, ortaya çıkan tükenmişlik sendromuna paralel olarak işine olan bağlılığını da sahip olduğu felsefik düşünceyi de kaybetmektedir (2).

Eğitim-öğretim ortamı, öğrenci-öğretmen temelinde gerçekleşen etkinlikler bütünüdür. Öğretmen ne kadar mutlu, huzurlu, çevresinde olup bitenlere ilgili ise öğrencilerine de o oranda mutlulukla yaklaşmakta ve onlarla daha iyi ilişkiler kurabilmektedir. Bu iyi ilişkiler sayesinde öğretmen, öğrencilerde hayat boyunca var olması beklenen saygılı, sevgi dolu, çevreye duyarlı, bilgi ve becerilerini kullanabilen bireyler topluma kazandırmaktadır.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, öğrencilerine yalnızca teorik bilgi öğretimi yapmamaktadır aynı zamanda teorik ile uygulamalı eğitimi birlikte sürdürmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, hem sınıf içerisinde hem okulun spor salonunda hem de okulun bahçesinde dersini işleyebilmesinden dolayı öğrencilerle daha fazla etkileşim içerisindeyler. Öğretmenin mesleğini sevmeden icra etmesi, bir an önce okuldan çıkıp gitme isteği gibi olumsuz düşünce yapıları öğretmenin işinden uzaklaştığını gösteren düşünce yapılarıdır. Öğretmenin tükenmişlik yaşadığı durumlarda, eğitimin hem açık işlevleri hem de gizil işlevleri olumsuz yönden etkilenmektedir bu durum da öğrencilere olumsuz olarak yansımaktadır.

Öğretmenlerin tükenmişlik ile baş edebilmeyi öğrenmeleri hem kendileri için hem de çevresindeki bireyler için önem arz etmektedir. Öğretmenlerin tükenmişlik yaşamaları yalnızca okul içerisinde geçirdikleri zaman dilimiyle sınırlı kalmayıp tüm hayatını olumsuz etkileyebildiğinden dolayı okuldan kopmalar, çevresiyle olan iletişimde bozulmalar, öğrencilere yönelik bilgi beceri aktarımında eksikliklere neden olabilmektedir. Bu sebeple, bu çalışma; öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerini tespit etmek ve gerekli iyileştirmeleri gerçekleştirebilmek için büyük bir önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacı; 2021-2022 eğitim öğretim yılında Hatay ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı resmi okullarda görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerini belirleyerek “cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, egzersiz yapma durumu, görev yeri, çalıştığı kurum, hizmet yılı, haftalık ders saati ve gelir düzeyini yeterli bulma” değişkenlerine göre incelemektir.

Araştırmanın problem cümlesi; Hatay ilinde, MEB'e bağlı resmi okullarda görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tükenmişlik durumları ne düzeydedir ve tükenmişlik düzeyinde bazı değişkenler açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın alt problemleri:

1. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yaş değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin medeni durum değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin eğitim durumu değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin egzersiz yapma durumu değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görev yeri değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çalıştığı kurum değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hizmet yılı değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

9. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin haftalık ders saati değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

10. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin gelir düzeyini yeterli bulup bulmama değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın varsayımları; çalışmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin anketleri yanıtlarken objektif yaklaşım sergiledikleri,

Kendi özgür iradeleriyle katıldıkları,

Bütün anket sorularını doğru anlayıp var olan durumu doğru bir şekilde yansıttıkları,

Ulaşılan örneklem grubunun, evreni yeterli düzeyde temsil ettiği,

Araştırma konusu ile ilgili yapılan literatür taramasının yeterli olduğu kabul edilmiştir.

Araştırma, 220 beden eğitimi ve spor öğretmenin gönüllü katılımıyla cevaplandırmış olduğu anket çalışması ile sınırlandırılmıştır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Eğitim

Eğitim, bireyleri belli hedeflere uygun olarak yetiştirme aşamalarıdır. Bu aşamalar sonucunda bireyin kişilik yapısı farklılaşmaktadır. Farklılaşmanın temeli, bireyin ulaştığı bilgi, beceri ve davranış kalıplarına dayanmaktadır. İlk aşamadan son aşamaya kadar bireyin durumu daima farklılık göstermektedir (3,4). Bu durum eğitimin süreç yönünü ifade etmektedir.

Sosyal bir süreç olan eğitim, bireyin ve toplumun yapısında önemli bir etkiye sahiptir. Dünyadaki sosyal ve ekonomik şartları iyileştirebilecek en önemli güçtür. Bu gücü etkili bir biçimde kullanabilmek bireylerin dil, zihin ve sosyal becerilerini geliştirmek ile mümkün olmaktadır yani bireyleri tek yönlü olarak geliştirmek yerine çok yönlü olarak geliştirmek gerekmektedir (5).

Smith, eğitimin planlı ve programlı olma yönüne vurgu yaparak eğitimi; bir amaca sahip olmak, bu amaç doğrultusunda hareket etmek ve belli bir plan program dahilinde sürdürmek olarak ifade etmektedir (6).

Kılıç, eğitimin durağan olmayan yönünü ele alarak eğitimi, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren ölümüne kadar süren zaman dilimi içerisinde, davranışlarında bilinçli olarak meydana gelen değişimler olarak ifade etmektedir. Bu zaman dilimi içerisinde bireylere bazı bilgi, beceri ve davranışlar kazandırılmaktadır (7).

Bireyi temele alarak onu hayata doğru bir şekilde hazırlayan, benlik gelişiminin oluşmasına yardımcı olarak gerekli olan bilgi ve tutumların kazandırılmasına yardımcı olmaktadır. Çocuğun genetik kodlamasında bazı özellikler yer almaktadır. Eğitim yoluyla da var olan gizli potansiyel ortaya çıkarılarak belli bir noktaya kadar geliştirilebilmektedir. Çocuğa, bünyesinde var olan potansiyeline ek olarak yeni zenginlikler kazandırmakta ve çocuğun içinde bulunduğu döneme uyum sağlayarak gelişmesini amaçlamaktadır (8).

Şahin, eğitimin bir süreklilik gösteren yönü üzerinde durarak eğitimi, bireyin var olduğu andan başlayarak ev yaşamında, ev dışında yani hayatı boyunca süregelen, tecrübelerinin tamamını içeren bir zaman dilimi olarak dile getirmektedir. Birey hayatının her döneminde kendisini eğitim içerisinde bulmaktadır çünkü eğitim yalnızca okul ve aile

ortamında verilmemektedir hayatın her anında her aşamasında kendisine yer bulabilmektedir (9).

Bireyi hayata hazırlayarak, hayat ile birey arasında bir köprü vazifesi görmektedir. Birey, ne kadar içinde yaşadığı topluma uyumlu olursa mutluluğu da buna paralel olarak artmaktadır. Kişinin uyumlu bir birey olmasına çok çeşitli faktörler etki etmektedir. Bireyin ailesi, okulu ve içinde var olduğu toplumsal yapının birlik içinde hareket etmesi gerekmektedir (10).

Eğitim, bireyin hayatını devam ettirdiği toplum içerisinde davranışlarını ve kabiliyetlerini geliştirebildiği zaman dilimlerinin toplamı olarak ifade edilmektedir (11).

2.2. Spor

Spor, bireysel veya takım halinde yapılan, belirli kurallar içerisinde ortaya konulan hareket kalıplarının bolca tekrarını içeren, vücudun eğitilmesine dayalı, eğlence verici birey veya nesne hareketleridir. Bireyler, daima bir diğer bireyin desteğine ihtiyaç duymaktadır bu nedenle hem takım sporlarında hem de bireysel sporlarda belirli bir insan topluluğu gerekmektedir (12).

Delaney ve Madigan, sporun dünya üzerinde çok geniş bir alana yayılmasına dikkat çekerek sporun, hemen hemen her toplumda kendisine yer bulabildiğini ifade etmektedir. Amerikan kültüründe spor; tıpkı aile, din, politika ve eğitim kadar önemli görülmektedir ve içinde yer aldığı toplumun değer yargılarını yansıtmaktadır. Ayrıca iş birliği, takım çalışması, tarafsızlık, adalet, sportmenlik, kurallara uyma ve sadakat gibi duyguların bireyler tarafından benimsenmesini dolaylı olarak sağlamaktadır (13).

Akın, Tekdemir, Gültekin, Erol ve Bektaş, sporu, içinde bulunduğumuz zaman diliminde, sosyal yapının devamı, kişinin ve kişinin içinde yer almış olduğu grubun zinde bir şekilde devamlılığını sağlamak amacıyla ortaya konulan çeşitli faaliyetler olarak ifade etmektedirler (14).

Çoban ve Ünveren, sporun çok yönlülüğüne vurgu yaparak sporu, çabalayanlar için kazanma amacı güden, bu amaca ulaşabilmek için fiziken ve ruhen çalışmalar içeren, seyirciler açısından estetik bir duygu barındıran, bireysel ya da takım halinde mücadele edilen faaliyetler olarak ifade etmektedirler. (15).

Keten, Bir diğer tanımla sporu; bünyesinde kazanma, rekabet, üstün başarı amacı barındıran, tamamıyla rekabet ve devinim odaklı olarak tekrarlanan etkinlikler bütünü olarak ifade etmektedir (16).

Bireyin bir bütün olarak gelişimini sağlamaktadır. Fiziken ve psikolojik olarak sağlanan katkılarla sınırlı kalmayıp ona spor aracılığıyla sorumluluk duygusu, takım içerisinde birlikte çalışma fırsatı sunarak dolaylı yoldan toplumsallaşmasına da katkı sağlamaktadır (17).

2.3. Beden Eğitimi

Beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığını koruyarak maharetlerini geliştirmeye çalışan, değişen çevresel etkenlere ve bireysel farklılıklara bağlı olarak esneklik gösterebilen, katı kuralları olmayan etkinliklere dayalı faaliyetler bütünüdür (18).

Genel eğitimin vazgeçilmez bir kolu olan beden eğitimi, beden bütünlük prensibine dayalı olarak içerisinde çok çeşitli eğitici etkinlikler bulundurmaktadır ve benlik gelişimine de katkı sağlamaktadır (19).

Çoban ve Ünveren, beden eğitiminin kazanma amacı gütmemesine vurgu yaparak beden eğitimi; birey bedeninin tamamını meydana getiren niteliklerin, içinde bulunulan yaşın ve var olan potansiyelinin gelişimini önemseyen, kazanma amacı gütmeyen etkinlikler bütünü olarak tanımlamıştır (15).

Uygarlıklar zamanında günümüzden daha farklı amaçlara hitap etmekteydi. Var olmanın ve hakimiyet kurmanın temeli olarak insan bedeninin güçlü ve sağlıklı olması düşüncesi ön planda yer almaktaydı. Devamlı olarak çeşitli uygarlıkların birbiriyle rekabet ettikleri ve toprak kavgaları yaşadıkları görülmekteydi. Eski dönemlerde de teknolojinin gelişmemiş olmasından dolayı beden gücü önemli bir hale gelmekteydi. Bundan dolayı yapılan etkinlikler güçlü insan yapısı felsefesini merkeze alarak yapılmaktaydı (16).

Beden eğitimi, belirlenmiş fiziksel etkinlikler vasıtasıyla bireyin gelişimini amaç edinen alanların tamamını temsil etmektedir (20).

2.4. Beden Eğitimi ve Spor

Eğitim ve spor, toplumdaki en önemli kavramlardandır. Bu iki kavramın birbirleri ile etkileşimleri, toplumun kültürüne ve yapısına doğrudan etki etmektedir (21).

Beden eğitimi ve spor, kişinin var olan yapısal bütünlüğüne zarar vermeden sosyalleşmesine ve benlik kazanmasına fırsat yaratmaktadır. Buna ek olarak bireyin içinde bulunduğu toplumsal yapıya en uygun olacak şekilde gelişimini sağlamaktadır.

Sağlıklı bir hayatın devamlılığı sağlamak ve mental olarak bireyi üst düzeyde tutmak amacıyla toplumda benimsenmiş olan vazgeçilmez bir eğitim anlayışıdır (22).

Uygarlıkların ve çeşitli bilim dallarının gelişmesine katkı sağladığı gibi bireylerde, ortak bir paydada yaşamı devam ettirme ve rekabet ruhuna hitap etme görevini de üstlenmektedir (16).

2.5. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

İnsanoğlu doğayla iç içe yaşadığından dolayı hayatını devam ettirebilmek adına bulunduğu konumu sürekli değiştirme ihtiyacı hissetmekteydi. Bunun temel nedeni ise iklimsel farklılıklar, yabani hayvanlardan korunma, değişen koşullara adapte olabilmektir. Bu durumlar insanoğlunda doğal hareketler olarak ortaya çıkmaktaydı (19).

Değişen yaşam koşulları insanoğlunun hareket kalıplarını da değiştirmiştir. Eskiye nazaran daha hareketsiz bir yaşam sürmeye başlayan insanoğlunun vücudu bu duruma tepki olarak birtakım hastalıkları ortaya çıkarmaktadır. Bozulan vücut yapısının, değişen yaşam koşullarının, ortaya çıkan çeşitli sorunların tedavi edicisi ise beden eğitimi ve spor olarak görülmektedir. Bireye, çeşitli aktiviteler aracılığıyla fiziksel ve sosyal olarak daha aktif bir yaşam sürme imkânı sunması, beden eğitimi ve sporu daha önemli kılmaktadır (19).

Beden eğitimi ve spor, çocukların bedensel ve psikomotor gelişimlerini desteklemektedir. Onlara, oyun alanları sunup hareket ihtiyaçlarını gidererek var olan bedensel sağlıklarını korumakta ve gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, çocukta var olan gizli yetenekleri gün yüzüne çıkarmakta ve gelişimine yardımcı olmaktadır. Sosyal gelişimleri açısından ise grup çalışmaları ile beraber hareket etmelerini sağlayarak saygı ve birlik beraberlik duygusu kazandırmaktadır. Grup çalışmaları sayesinde birbirlerine saygı duyan, sorumluluk almaktan kaçınmayan ve özgüven sahibi çocuklar yetişmektedir. Toplumsal yapıya uygun olarak çocukta ahlaki değerler bütünlüğü oluşturup içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabilen bireyler hazırlamaktadır (22).

Gelişim çağındaki olan çocukların, fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimlerine beden eğitimi ve spor önemli katkılar sağlamaktadır. Çocuklara, spor uygulamaları ile bedenini tanımalarına olanak sağlarken fiziksel gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Beden eğitimi ve spor ile vücudunu tanıyan çocuk, güçlü ve zayıf yönlerini de keşfetmiş olacaktır (15).

Sağlıklı bir toplum yapısı için beden eğitimi, doğrudan ve dolaylı olarak önemli bir etkiye sahiptir. Beden eğitimi hem kişinin hem de toplumun faydasına olacak mutlu, huzurlu, milli değerlerinin farkında olan bireyler yetiştirme yönünden önem arz etmektedir. Bireyin bedeni bir amaç değil sadece araçtır. Kişi kas gruplarını kullanarak amaçlarına ulaşmaya çalışmaktadır. Amaç ise içinde yaşadığı topluma adapte olabilen, sosyalleşen ve vatandaşlık bilincinin farkında olan bireyleri yetiştirmektir (23).

İstikrarlı yapılacak fiziksel aktivitelerin, kalp-damar hastalıklarına, fazla kilolu olma haline ve fazla kilolu olma halinin doğurabileceği etkilere karşı koruyucu bir etkisi bulunmaktadır. Birey, düzenli aralıklarla yapacağı fiziksel aktiviteler ile hastalıklara maruz kalmaktan kendini sakınmaktadır ve düzenli yapılan aktivitelerin duygusal durumunu pozitif yönde etkilediği bilincine sahiptir (24).

Günümüzde teknolojinin önemli bir yer tutması ile fiziksel aktivitelere ayrılan zaman gün geçtikçe daha da azalmaktadır. Bu azalmaların neticesinde obeziteye yakalanan birey sayısının artmasıyla aşırı kilolu olma halinin doğuracağı sonuçlar kaçınılmaz hale gelmektedir (24). Egzersizin, her bireyin günlük rutininde yer alması bu olumsuz sonuçların önüne geçmekte etkili olmaktadır. Hem çocukların hem de yetişkinlerin yaptıkları egzersizler, onların kendilerine olan saygısını yükselterek özgüven sahibi bireyler olarak yetişmesine öncülük etmektedir (25).

Spor yapan kişinin görünüş kaygısı azalırken aynı zamanda hem benlik saygısı artmakta hem de özgüven kazanmaktadır. Spor aracılığıyla birey, içerisinde yaşadığı topluma kolay bir şekilde uyum sağlamaktadır ayrıca var olduğu topluma karşı aidiyet duygusu da kazanmaktadır (26). Spor, bireyin özgüven gelişimine de önemli katkı sağlamaktadır. Özgüveni yüksek olan bireyler bir beceriyi ortaya koyarken var olan potansiyelini daha kolay ortaya koyabilmektedir fakat özgüven eksikliği yaşayan bireyler bir beceriyi sergilerken en küçük pürüz de bile çabucak etkilenme yaşamaktadır (25).

2.6. Değerler Eğitimi ve Spor

Eğitimin vazgeçilmez bir parçası olan sporun, bireyin toplum içinde huzurlu, sağlıklı ve barış içerisinde hayatını devam ettirebilmesiyle beraber tüm kişiliğine faydalı olduğu düşünülmektedir. Nedeni şudur ki spor yalnızca bireyin fiziksel gelişimine katkıda bulunmaz beraberinde onu psikolojik olarak da geliştirir, var olan potansiyelini açığa çıkartıp yaratıcı yönünü de olumlu anlamda tetiklemektedir. Spor, her yaştaki bireylerin gelişimi üzerinde etkiye sahiptir. Spor ile hem çocuklar hem de yetişkin

bireyler, hayatını devam ettirdiği toplum içerisinde kendilerine bir yer bulmakla beraber grup ilişkileri yoluyla arkadaş sayısını da arttırmaktadırlar. Arkadaş sayısının artmasıyla daha fazla iletişim kurmakta ve sosyalleşebilmektedirler. Spor ayrıca kişinin en temel ihtiyaçlarından olan ait olma, sevmeye, sevilme, saygınlık gibi hissiyatların karşılanmasına da katkı sağlamaktadır (27, 28).

Spor alışkanlığını küçük yaşlarda çocuklara kazandırmak daha kolaydır. Çocuk, spor alışkanlığı kazanırken hem dinlenerek hem de aktif olarak sporun içine katılmaktadır. Spor yapılan ortamın eğlenceli hale getirilmesi alışkanlık kazanımını kolaylaştırmaktadır. Çünkü spor ile değerler öğretilirken eğlenceli bir ortam yaratılarak daha aktif katılım ortamı sağlanmaktadır (28).

Spor ile değerler eğitiminin temelini oluşturan yardımseverlik, paylaşımcılık, dürüstlük ve hoşgörü gibi daha birçok yeterlilik alanının artırılarak yaşam felsefesi haline getirilmesi sağlanmaktadır. Tüm bu yeterliliklerin kazanılabilmesi için birey önce kendisini tanımalı daha sonra diğer bireyleri tanıyıp, yoğun yaşantılar sonucunda tecrübe kazanmalıdır. Bu yeterlilikleri kazanabilmenin en önemli yolu da spordan geçmektedir. Spor ile birey, rekabet ortamı bularak rekabet etmekte, kazanma kaybetme duygularını tatmakta, rakiplerine saygı duymayı öğrenmekte, rakiplerini tebrik edebilmekte ve kurallara uymaya dikkat etmektedir. Spor aracılığıyla kazanmış olduğu bu yeterlilikleri hayat felsefesi haline getirecek ve günlük yaşamına yansıtabilmektedir (27, 28).

2.7. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni

Beden eğitimi ve spor öğretmeni, 4 senelik lisans eğitimini çeşitli üniversitelerde tamamlayarak, okullarda yerine getirmesi beklenen görev ve mesuliyetlerini gerçekleştirmek üzere yetiştirilen, farklı özellikleri bünyesinde barındıran bireylerdir (29).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni, dersinin işleyişini planlı programlı sürdürebilmek için çalışma planı hazırlayan ve hazırladığı bu planı ders içerisinde uygulayabilen, planı MEB'in onaylamış olduğu programa uygun olarak hazırlayan bireylerdir. Öğrencilerine, beden eğitimi ile ilgili bilgi beceriler aktararak onların hünelerlerini geliştirici etkinlikler organize eden kişidir (18).

Beden eğitimi ve spor eğitimini gerçekleştirmek ve gerçekleştirilmesine öncülük edecek öğretmenleri yetiştirip hazır hale getirmek kesinlikle çok büyük önem arz

etmektedir. Beden eğitimi öğretmenleri, mesleğin ön koşulu sayılan pedagojik formasyon eğitimini almış, beden eğitimi ve spor dersini kurumlarda işleyen bireylerdir (30).

2.8. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Görev ve Sorumlulukları

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin belli kalıplara sıkıştırılmış görev ve sorumlulukları bulunmamaktadır çünkü çalıştığı kurumun özelliğine, bulunduğu yerin şartlarına ve gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterebilmektedir. Görev ve sorumluluklar ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarının mekânsal özelliklerine bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir (29).

Genel olarak beden eğitimi ve spor öğretmenin görevleri:

- Öğrencilerin kurallara uyması sağlanarak hayatının her döneminde uyumlu bir birey olması desteklenmelidir.
- Mümkün oldukça her derste düzen alıştırmalarına yer vermelidir.
- Öğretmen, hal ve hareketleriyle öğrenciler için iyi bir rol model olmalıdır (19).
- Dersin işlendiği alanın temizliğine dikkat etmeli, gerektiği takdirde öğrencilerden de yardım alarak bu alanların temizliğini sağlamalıdır.
- Ders okul bahçesinde işlendiği zaman bu alana dersin öğretmeni ve dersin işlendiği sınıfın öğrencileri dışında kalanların alana girişini okul idaresiyle koordineli olarak engellemelidir.
- Sevgi ve saygıyı temele alarak öğrenciler üzerinde bir disiplin sağlamalıdır (31).
- Dersi belli kalıplara sıkıştırmadan işlemelidir.
- Ders içinde uygulama çeşitliliğini arttırmalıdır.
- Öğrencilerin derse olan dikkatini arttırmak için ders içi etkinliklere kendisi de aktif olarak katılmalıdır.
- Öğrenciler için rol model olan öğretmen, derse uygun kılık kıyafet giymelidir (18).

2.9. Tükenmişlik

Tükenmişlik kavramı, Freudenberg tarafından iş ilişkili stres olarak tanımlanmıştır. Tükenmişliği, bireyin başarısızlık duygusunu yaşaması durumunda var

olan gücünün ve enerjisinin azalması ile mesleki taleplerinin karşılanmaması durumunda içsel tükenmişlik yaşama durumu olarak ifade etmiştir (32).

Maslach Tükenmişlik Envanterini (MTE) geliştiren Maslach ise tükenmişliği, “işyerinde stresörlerin uzun etkileri ile ortaya çıkan bir psikolojik sendrom” olarak tanımlamıştır (32).

Tükenmişlik yaşayan bireyler işine ve diğer kişilere karşı olumsuz duygular besleyebilmektedir. Düşük motivasyon, yetersiz enerji ve kişilerle iletişim kurmaktan kaçınma gibi durumlar görülebilmektedir. Beklenti içerisinde olan birey, beklentisi karşılanmadığında bir sinirlilik haline bürünmektedir. Kişinin beklentisi ile gerçekleşecek durum arasında çalışanın lehine bir durum ortaya çıkar ise sinirlilik durumunda azalma görülmektedir ancak beklentisi karşılanamayan bireyde daha fazla sinirlilik dolayısıyla daha fazla tükenmişlik hali kendini göstermektedir. (32).

2.10. Tükenmişlik Nedenleri ve Etki Eden Faktörler

Bireyin, kendisinden kaynaklanan ve görev yaptığı iş yerinden kaynaklanan birçok faktörün birleşimiyle tükenmişlik sendromu içerisine girebildiği bilinmektedir (33).

Bireyin içinde bulunduğu çevre koşulları, yaşı, cinsiyeti, mesleğindeki gelir düzeyini yeterli bulma durumu, kişisel gelişimini sağlayacak uygun ortamın olup olmaması, medeni durumu, eğitim seviyesi, tükenmişliği etkileyen bireye ait faktörleri oluşturmaktadır (33).

Öğrencilerin derse olan ilgisizliği, okul idaresinin öğretmeni desteklememesi, çalışılan kurumdaki rol karmaşıklığı, karar verici olarak dışlanma, eğitim kurumunun bulunduğu çevrenin ekonomik düzeyi, iş stresine aşırı maruz kalma gibi etkenler ise tükenmişliği etkileyen görev yaptığı iş yerinden kaynaklanan faktörleri oluşturmaktadır (33).

2.11. Tükenmişlik Modelleri

2.11.1. Edelwich ve Brodsky Tükenmişlik Modeli

Bu modele göre tükenmişlik, elde edilen ücretin azlığı, çalışma saatlerinin fazlalığı, bürokratik ve politik dayatmalar, hizmet edilen gruptan beklenen takdiri alamama ve kişisel beklentiler ile mevcut durum arasında uçurumlar oluşması neticesinde meydana gelmektedir. Edelwich ve Brodsky, tükenmişliğin, zaman dilimi içerisinde meydana geldiğinin ve belli kademeler sonrasında ortaya çıktığının neticesine

ulaşmışlardır. Tükenmişlik 4 kademedeyne meydana gelmektedir. Bunlar: İdealist coşku, durgunluk, engellenme ve duygusuzlaşmadır (34).

İdealist coşku dönemi: Mesleki yaşamına yeni adım atmış bireylerde görülen yüksek güdülenme, kuvvetin, isteğin ve beklentilerin üst düzeyde olduğu dönemdir.

Durgunluk dönemi: İş yaşamında beklediklerini bulamayan birey bu dönemde daha az efor harcayarak daha az emek sarf etmektedir. Birey işi dışındaki ilgilerine daha fazla vakit ayırmaya başlayarak işinden uzaklaşma eğilimine girmektedir.

Engellenme dönemi: Bu dönem bireyin iş yaşamını devam ettirip ettirmemek noktasında kararsızlıklar yaşadığı bir düşünme evresidir. Bireyi bu kararsızlık noktasına getiren etken ise hedeflediği noktaya ulaşamamasını çeşitli engellemelere dayandırmasıdır. Bu durumun devamlılığı halinde son aşama olan duygusuzlaşma dönemine geçilmektedir.

Duygusuzlaşma dönemi: Birey bu dönemde mesleğini yalnızca maddi gelir kaynağı olarak görmektedir ve yaşamını devam ettirmek için mesleğini sürdürmektedir. Bu dönem içerisinde yer alan birey, işine karşı bağlılığını yitirmiş, olan biten her şeye karşı ilgisiz kalmış, aşırı şikayetçi bir kişilik yapısı içerisinde bulunmaktadır (35).

2.11.2. Pines Tükenmişlik Modeli

Bu modele göre tükenmişlik, bireyleri duygusal boyutta sürekli olarak negatif etkileyen durumların, bireyler üzerinde zihinsel, duygusal ve fiziksel bıkkınlığa sebep olmasıdır. Pines tükenmişlik modeli 3 boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; fiziksel, duygusal ve zihinsel tükenmelerdir (36).

Bireyin kendisini sürekli olarak yoğun ve zayıf hissetmesi ile güç ve kuvvetinin azalması fiziksel tükenme; süreklilik kazanmış bir ağlama isteği, bunalım göstergeleri, köşeye sıkışmış hissetme, umutsuzluk ve çaresizlik duygularının hâkim olması duygusal tükenme; bireyin mesleğine, iş arkadaşlarına, sosyal çevresine karşı negatif duygular beslemesi, kendisini bir işi yapmada yeterli olarak görmemesi zihinsel tükenmeyi ifade etmektedir (36, 37).

2.11.3. Cherniss Tükenmişlik Modeli

Mesleğini icra edenlerin, mesleğini yaparken bulmayı arzu ettikleri ile meslek yaşamında ortaya çıkan gerçeklerin çatışması tükenmişliğe sebebi olmaktadır (38).

Mesleki bunalımın sonucu olarak bireylerin tutum ve eylemlerinin zamanla negatif yönde değişime uğramasıdır (39). Mesleğine sıkı sıkıya bağlı olan birey, fazla gerginlik ile talep-beklenti arasındaki uçurumun artmasından dolayı meslekten istifa etmektedir ya da mesleğinden uzaklaştığını hissetmektedir (40).

Tükenmişlik yaşayan bireylerde halsizlik, bıkkınlık, birtakım bedensel rahatsızlıklar görülmekle birlikte işe bağlılığın azalması, işten ayrılma düşüncesi, ailevi ilişkilerde zayıflık ve bağımlılık yapan maddelerin tüketilmesi gibi problemler görülebilmektedir. Birey, çalışma ortamında baskı hissedip çalıştığı ortama uyum sağlayamazsa tükenmişlik duygusu artabileceği gibi sağlıklı ilişkilerin kurulduğu, çalışma koşullarının beklentiler dahilinde olduğu iş ortamında da birey kendini daha dinç hissetmekte ve işine olan aitlik duygusu artmaktadır (41).

2.11.4. Maslach Tükenmişlik Modeli

Bu modele göre tükenmişlik; genellikle kişilerle iletişimin yüksek olduğu meslek gruplarında bireylerin, hislerinde tükenmişlik yaşamaları, meslek gereği ilişki kurdukları kişilere karşı duyarsızlaşmaları ve kişisel başarı hislerinde azalma olarak görülen sendromdur (42).

Bu model, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı olmak üzere 3 başlık altında ifade edilmektedir. Bu üç başlık birbirinden ayrı gibi görünseler de aslında birbiriyle iç içe olan kavramlardır dolayısıyla birbirini etkilemektedir (42).

Enerji, aidiyet ve yeterlilik kavramları üç pozitif duyguyu ifade eden kavramlardır. Bu duyguların azalmasıyla negatif duygu olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda azalma bu 3 pozitif duygunun yerini almaktadır. 3 pozitif duygu ile 3 negatif duygu birbiriyle ters yönlü korelasyon içerisindedir (42).

Duygusal Tükenme

Duygusal tükenme, tükenmişliği tek başına anlatabilen bir kavram olmamakla beraber ön koşul niteliği taşımaktadır. Tükenmişliğin yapı taşı duygusal tükenme meydana getirmektedir. Duygusal tükenme yaşayan bireyde birtakım belirtiler kendini göstermektedir. İşe gitmek istememe, işten ayrılma, bedensel belirtiler, ilk fırsatta işten kaçma ya da geç gitme çabaları, sinirli bir ruh hali, depresyon, gerginlik, kendisinden yardım talep edildiği zaman yardım edecek enerjiyi kendisinde hissedememe gibi bazı durumlar görülebilmektedir (43).

Tükenmişlik sendromunun merkezi konumunda yer alan duygusal tükenme, genellikle insanlarla daha fazla iletişim kurmaya dayalı mesleklerde çalışan bireylerde görülmektedir. Duygusal tükenmişlik yaşayan bireyler, hizmet sunmayı amaçladığı topluluğa karşı eskisi kadar verimli hizmet sunamadığını hissetmekte, görev ve sorumluluğunu yerine getirmek için ise kendisinde yeterli enerjiyi görememektedir. İnsanlara yardımcı olurken taleplerin aşırılığı ve baskısı altında zor duruma düşmeler neticesinde duygusal kaynakların tükenmişliği ve yetersiz enerji düşüncesi bireyi içine çekmektedir (44).

Duyarsızlaşma

Duyarsızlaşma, bireyin hizmet sunduğu gruba karşı insanca davranmaktan öte cansız bir nesneymiş gibi davranması ve hizmet etmeyi amaç edindiklerine karşı duygusunu yitirmiş olarak davranmasıdır (45, 46).

Birey, işinden soğursa, ilgisiz tavırlar ortay koyarsa, mesleğini icra ederken yardım etmek amacıyla iletişime geçtiği kişilere karşı olumsuz davranışlar içerisinde olursa duyarsızlaşma meydana gelmiş demektir. Duyarsızlaşma yaşayan bireyler, asosyal bir yapı içerisine girerek kendisini çevresinden soyutlamaya çalışmaktadırlar. Meslek gereği birey, yardım etmesi beklenen bireylere karşı alaycı yaklaşımlar gösterir, yardım taleplerini duymazdan gelir, iletişimde kullandığı dil daha sert ve kırıcı olur, insanlara eşit bir mesafede yaklaşmayıp kendi içerisinde bir gruplandırma yapar. Tükenmişlik sendromunun ikinci aşaması olan duyarsızlaşmayı yaşayan bireyler, etkileşim içerisinde oldukları diğer bireylere karşı saygı kurallarına uymayan davranışlar içerisine de girebilmektedirler (47).

Kişisel Başarı

Kişisel başarı, bireyin bir problemin çözümüne ulaşabilmede başarılı olması ve kendisiyle barışık olması olarak ifade edilmektedir. Kişisel başarısızlık ise bireyin kendisini yeterli olarak görmemesi olarak ifade edilmektedir. İçinde yaşadığı topluma karşı olumsuz düşünceler besleyen birey, kendisine karşı da aynı duyguları hissetmektedir. Bu durum da bunalıma girmesine ve kendisini daha fazla yetersiz hissetmesine neden olmaktadır (48).

Kişisel başarı eksikliği, ortaya çıkan bir problem durumunu çözerken bireyin kendisini yetersiz hissetmesi ve probleme çözüm arayışı içerisinde olmasına rağmen çözüme ulaşacak yolları bulamaması olarak ifade edilmektedir. Birey kendisini etkisiz hissederse buna paralel olarak yetersizlik duygusunda da giderek yükselen bir durum baş

gösterebilmektedir. Birey kendisini ölçümlemlerken negatif bir tutum içerisinde olursa karşılaştığı durumlarda kendisini yetersiz hissedebilir, çalıştığı kurumda iletişim içerisinde olduğu kişilerden kendini soyutlama yoluna gidebilmektedir. Bunun neticesinde iletişim eksikliği ile kendisini başarısız gören, yapamam duygusu içerisinde hisseder bulabilmektedir (49, 50).

2.12. Tükenmişliğin Sonuçları

Tükenmişlik sendromu yaşamamanın neticesinde birey işine olan bağlılığını kademeli olarak kaybetmektedir. İş ile işleyişin koordineli devam edebilmesi için hizmetin sektöre uğramaması gerekirken tükenmişlik yaşayan bireyin verdiği hizmetin kalitesinde sapmalar gözlenmektedir. İşine ve iş arkadaşlarına olan bağlılığın azalması, aile ve diğer arkadaş çevrelerinde iletişimin bozulması ve bu çevrelerden kendini soyutlamak isteme, yapılması gereken işi ciddiyetsiz yapma, kendisiyle ilgili veya ilgisiz her durumu kendine sorun etme gibi bazı problem durumlarını meydana getirmektedir (51).

Tükenmişlik düzeyi artan birey, daha asosyal, olaylara karşı daha katı ve sinirli bir ruh haline bürünmektedir. Kendisine verilen dinlenme sürelerini uzatmaya meyilli bir yapı içerisinde olarak işe ne kadar geç gitse kendini daha iyi hissedecek bir duruma gelmektedir. Tükenmişlik yaşayan bireyin, meslek gereği ortaya koyduğu kimlik ile aile içerisinde ortaya koyduğu kimlik bir süre sonra daha karışık bir hal almaktadır. Bu karışıklıktan dolayı iş yerinde asabi, insanlara katı ve ilgisiz davranan birey bu davranışlarını aile içine de yansıtmaktadır. İnsan hayatı bir bütün olduğu için iş yaşamında ortaya çıkan tükenmişlik sendromu, ailesini ve diğer sosyal çevresini de dolaylı olarak etkilemektedir. Tükenmişlik sendromu içine giren bireyler bu sıkıntılarını azaltabilmek adına çare olmamasına rağmen bağımlılık yapabilecek birtakım maddeleri kullanmayı çözüm yolu olarak görebilmektedirler (52).

2.13. Hatay İlinin Nüfusu ve İlçeleri

Türkiye'nin en kalabalık 13. ili olan Hatay, 2021 yılı itibarıyla 1.670.712 nüfusa sahiptir. Hatay ili Yayladağı, Samandağ, Altınözü, Arsuz, Belen, İskenderun, Payas, Dört Yol, Erzin, Reyhanlı, Kumlu, Kırıkhan, Hassa, Antakya ve Defne olmak üzere toplam 15 ilçeden oluşmaktadır (53). İlçe nüfusları incelendiğinde en kalabalık ilçeden nüfusu en az olan ilçeye doğru sıraladığımızda sıralama şu şekilde olmaktadır:

1. Antakya (393 634)

2. İskenderun (250 976)
3. Defne (162 199)
4. Dört Yol (127 989).
5. Samandağ (123 999)
6. Kırıkhan (119 854)
7. Reyhanlı (105 309)
8. Arsuz (99 480)
9. Altınözü (60 861)
10. Hassa (56 952)
11. Payas (43 495)
12. Erzin (41 677)
13. Yayladağı (36 769)
14. Belen (34 134)
15. Kumlu (13 384) (54).

2.14. Hatay’da Eğitim-Öğretim

Hatay il genelinde toplam okul sayısı 1311, öğretmen sayısı 22711, derslik sayısı 14174 ve öğrenci sayısı 398975’tir (55).

İlkokulda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 17, ortaokulda ve ortaöğretimde 15’tir (53).

İlkokul ve ortaokulda derslik başına düşen öğrenci sayısı 25 ve ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 26’dır (53).

2.15. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile İlgili Literatür Araştırmaları

Aydın, 2004 senesinde Aksaray’da görev yapan 60 beden eğitimi öğretmeni ile yapmış olduğu çalışmada, yaş değişkeninin duygusal tükenme alt boyutunu etkilemediğini, evli olmayan öğretmenlerin duygusal tükenme düzeylerinin düşük olduğunu, haftada 17 saatin üstünde derse giren öğretmenlerin duyarsızlaşma oranının yüksek olduğunu, hizmet yılı değişkeninin tükenmişlik üzerinde ayırt edici bir değişken olmadığını ve öğretmenlik mesleğini istemeyerek seçen öğretmenlerin duygusal tükenme oranının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır (56).

Acar Arasan, 2010 senesinde Uşak Üniversitesi’nde görev yapan 170 akademisyenle gerçekleştirmiş olduğu çalışmada yaş, cinsiyet, unvan, haftalık ders saati, medeni durum ve kıdem değişkenlerinin tükenmişlik üzerinde anlamlı bir değişken

olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Eşi çalışmayan akademisyenlerin duyarsızlaşma oranını daha yüksek bulmuştur. Enstitüde görev yapan akademisyenlerin, yüksekokul ve fakültede görev yapan akademisyenlere kıyasla toplam tükenmişlik ve kişisel başarısızlık alt boyutlarında tükenmişlikleri daha yüksek çıkmıştır (57).

Baykoçak, 2002 senesinde Bursa’da görev yapan 130 beden eğitimi öğretmeni ile yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin en düşük seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Meslekten doyum almayanların daha fazla tükenmişlik yaşadığı, kadın öğretmenlerin duygusal tükenme ve kişisel başarı alt boyutlarında tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu, hizmet yılı değişkeni bakımından duygusal tükenme alt boyutunda 16 yıl ve üzerinde hizmeti olan öğretmenlerin, duyarsızlaşmada 11-16 yıl hizmeti olan öğretmenlerin ve kişisel başarı da 0-5 yıl hizmeti olan öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır (58).

Tsiligis, Zourantzi ve Koustelios, 2011 senesinde ilköğretim ve ortaöğretimde çalışan beden eğitimi öğretmenleri ile yapmış oldukları çalışmada, duygusal tükenme alt boyutunda tükenmişlik oranını yüksek bulmuşlardır ve üç alt boyutta da ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini daha düşük bulmuşlardır (59).

Fejgin, 1995 senesinde İsrail’de beden eğitimi öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada, kadın öğretmenlerin daha az tükenmişlik yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır (60).

İde, 2008 senesinde özel eğitim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada haftalık girilen ders saati sayısı, medeni durum, cinsiyet ve hizmet yılı değişkenlerinin tükenmişlik üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır (61).

Saiari, Moslehi ve Valizadeh, 2011 senesinde İran’ın Kuzistan şehrinde 183 erkek ortaokul spor öğretmeni ile yapmış oldukları çalışmayı, duygusal zekâ ile tükenmişlik arasında bir bağlılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla gerçekleştirmişlerdir. Gerçekleştirmiş oldukları bu çalışmada, duygusal zekâ ile tükenmişlik arasında anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin günlük hayatlarında daha aktif rol oynadıkları, duygusal zekâ olarak da daha haz alan öğretmenler olduklarını ifade etmişlerdir (62).

Medeni, 2018 senesinde Balıkesir’de görev yapan 89 kadın 161 erkek olmak üzere toplam 250 beden eğitimi öğretmeni ile yapmış olduğu çalışmada, cinsiyet, meslek gelirini yeterli bulma durumu, medeni durum ve eğitim durumu değişkenlerinin tükenmişlik üzerinde anlamlı düzeyde bir etkilerinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yaş değişkeninde 46 yaş ve üzerinde olan öğretmenlerin en yüksek duygusal tükenmişlik

yaşadıklarını tespit etmiştir. Katılım sağlayan öğretmenlerin hizmet yılları incelendiğinde en yüksek duygusal tükenmeye sahip olan öğretmenlerin 21 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip oldukları, en düşük duygusal tükenmeye sahip olanların da 1-5 yıl hizmet yılına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Görev yapılan okul türünün tükenmişlik üzerine etkisi incelendiğinde ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin daha fazla duygusal tükenme yaşadıkları, ortaokul kademesinde görev yapan öğretmenlerin daha fazla duyarsızlaştıkları ve ortaöğretim kademesinde görev yapan öğretmenlerin daha yüksek kişisel başarıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Haftalık girdikleri ders saati değişkeni incelendiğinde 15-20 saat derse giren öğretmenlerin en yüksek kişisel başarı düzeyinde oldukları, 21-25 saat derse giren öğretmenlerin ise en düşük kişisel başarı düzeyinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Spor salonu durumu değişkeni incelendiğinde spor salonu olmayan öğretmenlerin duygusal tükenme oranlarını daha yüksek bulmuştur. Araç-gereç yeterlilik durumu değişkeni incelendiğinde araç-gereçleri çok yeterli bulan öğretmenlerin en yüksek tükenmişlik düzeyine sahip oldukları, en az duygusal tükenmeye sahip olanların ise yeterli bulan öğretmenler oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleğini bırakmayı düşünme değişkeni incelendiğinde hayır cevabını verenlerin daha yüksek duygusal tükenmişlik yaşadıklarını sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin mobbinge maruz kalma değişkeni incelendiğinde çok nadir mobbinge karşılaşan öğretmenlerin kişisel başarı oranının en yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Her zaman mobbinge maruz kalanların ise en düşük kişisel başarıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (63).

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Hatay şehrinde MEB'e bağlı devlet okullarında görev yapan 856 beden eğitimi ve spor öğretmeninden oluşmaktadır. Örneklem grubu ise 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Hatay şehir merkezinde ve ilçelerinde MEB'e bağlı devlet okullarında görev yapan 220 beden eğitimi ve spor öğretmeni oluşturmaktadır.

Yapılan power analizinde, $\alpha:0.05$, A-B (güç): 0.80 alındığında Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi adlı çalışmamızda güven indeksi ölçek ortalamasının 2,1 olabilmesi için en az 220 deneğin araştırmaya alınması gerektiği saptanmıştır.

3.2. Araştırma Yöntemi

Araştırmanın amacı, Hatay ilinde MEB'e bağlı devlet okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini, kişisel bilgi formu ve Maslach Tükenmişlik Envanteri uygulayarak çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu araştırmada nicel araştırmaya dayalı tarama modeli uygulanmıştır. Tarama modeli, bir kitlenin var olan özelliklerini ortaya koyabilmek için bilgilerin bir araya getirilmesini hedefleyen çalışmalardır (64).

Araştırmanın uygulanabilmesi için Hatay Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmış olup EKLER bölümünde evraklar gösterilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgiler ve mesleki bilgiler olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. Kişisel bilgiler; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, egzersiz yapma durumu olmak üzere 5 sorudan oluşmaktadır. Mesleki bilgiler ise görev yeri, çalıştığı kurum türü, hizmet yılı, ders saati ve gelir düzeyini yeterli bulma durumu değişkeni olmak üzere 5 sorudan oluşmaktadır. Toplamda kişisel bilgi formu 10 sorudan oluşmaktadır. Öğretmenlerin katılımı tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak sağlanmıştır.

3.3.2. Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitici Formu (MTE)

Çalışmaya katılım gösteren beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini belirlemek için Maslach ve Johnson'nın 1981 yılında geliştirmiş olduğu MTE kullanılmıştır.

MTE'nin Türkçeye uyarlanma çalışması Ergin tarafından 1992'de yapılmıştır. Duygusal tükenme 9, duyarsızlaşma 5 ve kişisel başarı 8 madde olmak üzere toplam 22 soru ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır (65).

MTE'nin geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını Ergin ve Çam yapmıştır. 552 doktor ve hemşirenin katılımıyla elde edilen sonuçların üç alt boyuta ilişkin Cronbach alfa kat sayıları; duygusal tükenme 0.83, duyarsızlaşma 0.65, kişisel Başarı 0.72'dir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin test tekrar test güvenirlik kat sayıları ise Duygusal Tükenme 0.83, Duyarsızlaşma 0.72, Kişisel Başarı 0.67'dir. Çam tarafından yapılan güvenirlik çalışmasında ise duygusal tükenme 0.89, duyarsızlaşma 0.71, kişisel başarı 0.72 olduğu bulunmuştur (65, 66).

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin frekans ve yüzdelerini bulmak amacıyla betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. İstatistikler neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur. Veriler analiz edilmeden önce basıklık ve çarpıklık değerleri kontrol edilerek normallik sınaması yapılmıştır. Tablo 1'ye göre basıklık ve çarpıklık değerleri +1.5 ile -1.5 aralığında olması nedeniyle verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için ikili karşılaştırmalarda Independent Samples T-Test, üç ve daha fazla karşılaştırmalar için ise One Way Anova testi kullanılmıştır. Ayrıca anlamlı sonuçlarda farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden LSD testi uygulanmıştır.

Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutları için "Her Zaman 5, Çoğu Zaman 4, Bazen 3, Çok Nadir 2, Hiçbir Zaman 1" olarak hesaplanmıştır. Kişisel başarı alt boyutundaki ifadeler duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutuna göre ters puanlama yapılarak (Her Zaman 1, Çoğu Zaman 2, Bazen 3, Çok Nadir 4, Hiçbir Zaman 5) hesaplanmıştır.

Alınan puan 1.00-1.80 arasında ise "çok az tükenmiş", 1.81-2.60 arasında ise "Az Tükenmiş", 2.61-3.40 arasında ise "Orta Düzeyde Tükenmiş", 3.41-4.20 arasında ise

“Çoğunlukla Tükenmiş”, 4.21-5.00 arasında ise “Çok Fazla Tükenmiş” olarak yorumlanmıştır.

Tablo 4.1. Normallik Testi

Alt Boyut	N	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
Duygusal Tükenme	220	1.96	0.68	0.572	-0.102
Duyarsızlaşma	220	1.47	0.52	1.175	1.036
Kişisel Başarı	220	2.21	0.86	0.972	0.410

Tablo 1’ye göre 220 beden eğitimi ve spor öğretmeninin duygusal tükenme alt boyutuna verdikleri cevapların ortalaması $\bar{X}=1.96\pm0.68$, duyarsızlaşma alt boyutuna verdikleri cevapların ortalaması $\bar{X}=1.47\pm0.52$, kişisel başarı alt boyutuna verdikleri cevapların ortalaması ise $\bar{X}=2.21\pm0.86$ ’dır. Buna bağlı olarak beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal tükenme ve kişisel başarı alt boyutlarında puan ortalamalarının 1.81-2.60 aralığında olması az tükenmiş, duyarsızlaşma alt boyutunda ise puan ortalamalarının 1.00-1.80 aralığında olması çok az tükenmiş olduklarını göstermektedir.

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ise -1.5 ile +1.5 arasında olduğu görülmektedir. Tabachnick’e göre veriler normal dağılım göstermektedir.

4. BULGULAR

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre analiz edilmesi sonucunda oluşan bulgular aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Demografik Bilgilerin Dağılımı

Değişken		N	%
Cinsiyet	Erkek	147	66.8
	Kadın	73	33.2
	Toplam	220	100
Yaş	20-26 yaş	74	33.6
	27-33 yaş	64	29.1
	34-40 yaş	46	20.9
	41-47 yaş	25	11.4
	48 ve üstü	11	5
	Toplam	220	100
Medeni Durum	Bekar	126	57.3
	Evli	94	42.7
	Toplam	220	100
Eğitim Durumu	Lisans	195	88.6
	Yüksek Lisans	25	11.4
	Toplam	220	100
Egzersiz Yapma Durumuna	Evet	118	53.6
	Hayır	102	46.4
	Toplam	220	100
Görev Yeri	İl Merkezi	72	32.7
	İlçe Merkezi	100	45.5
	Köy	43	19.5
	Kasaba	5	2.3
	Toplam	220	100
Çalıştığı Kurum	Ortaokul	133	60.4
	Lise	71	32.3

	Özel Eğitim	16	7.3
	Toplam	220	100
Hizmet Yılı	1-5 yıl	133	60.5
	6-10 yıl	38	17.3
	11-15 yıl	21	9.5
	16-20 yıl	11	5
	21 ve üstü	17	7.7
	Toplam	220	100
Ders Saati	15-20 saat	81	36.8
	21-29 saat	95	43.2
	30 ve üzeri	44	20
	Toplam	220	100
Gelir Düzeyini Yeterli Bulup Bulmama	Yeterli	8	3.6
	Kısmen yeterli	45	20.5
	Yeterli değil	81	36.8
	Hiç yeterli değil	86	39.1
	Toplam	220	100

Tablo 4.3. Cinsiyete Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	T	P
Duygusal Tükenme	Erkek	147	1.97	0.65	0.033	0.974
	Kadın	73	1.96	0.73		
Duyarsızlaşma	Erkek	147	1.47	0.50	-0.291	0.771
	Kadın	73	1.49	0.55		
Kişisel Başarı	Erkek	147	2.28	0.89	1.800	0.074
	Kadın	73	2.06	0.80		
Toplam	Erkek	147	1.90	0.48	0.922	0.358
	Kadın	73	1.84	0.52		

Tablo 3'e göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerine ilişkin sorulara yanıt verenlerin 147'si erkek ve 73'ü kadındır. Duygusal tükenme alt boyutunda erkek öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.97\pm0.65$ iken kadın öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.96\pm0.73$ 'tür. Duyarsızlaşma alt boyutunda erkek öğretmenlerin

ortalaması $\bar{X}=1.47\pm0.50$ iken kadın öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.49\pm0.55$ 'tir. Kişisel başarı alt boyutunda erkek öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.28\pm0.89$ iken kadın öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.06 \pm0.80$ 'dir. Toplam puanda erkek öğretmenlerin ortalaması 1.90 ± 0.48 iken kadın öğretmenlerin ortalaması 1.84 ± 0.52 'dir. Tabloya göre kadın ve erkek öğretmenlerin üç alt boyutta da tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p\geq0.05$).

Tablo 4.4. Yaşa Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Yaş	N	$\bar{X}$	SS	F	P	D	LSD
Duygusal Tükenme	20-26 yaş (a)	74	1.72	0.60	5.727	0.000	0.10	a-b
	27-33 yaş (b)	64	1.94	0.62				a-c
	34-40 yaş (c)	46	2.28	0.76				a-d
	41-47 yaş (d)	25	2.18	0.69				b-a
	48 ve üstü (e)	11	1.96	0.56				b-c
								c-a
								c-b
	Toplam	220	1.96	0.68				d-a
Duyarsızlaşma	20-26 yaş	74	1.42	0.47	1.573	0.183		
	27-33 yaş	64	1.42	0.47				
	34-40 yaş	46	1.61	0.63				
	41-47 yaş	25	1.59	0.58				
	48 ve üstü	11	1.32	0.32				
	Toplam	220	1.47	0.52				
Kişisel Başarı	20-26 yaş	74	2.31	0.92	1.006	0.405		
	27-33 yaş	64	2.06	0.70				
	34-40 yaş	46	2.16	0.88				
	41-47 yaş	25	2.22	0.76				
	48 ve üstü	11	2.48	1.35				
	Toplam	220	2.21	0.86				
Toplam	20-26 yaş	74	1.82	0.52	1.762	0.138		
	27-33 yaş	64	1.81	0.41				

34-40 yaş	46	2.01	0.51
41-47 yaş	25	2.00	0.53
48 ve üstü	11	1.92	0.47
Toplam	220	1.88	0.49

Tablo 4'e göre duygusal tükenme alt boyutundaki 20-26 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.72\pm0.60$, 27-33 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.94\pm0.62$, 34-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.28\pm0.76$, 41-47 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.18\pm0.69$ ve 48 ve üstü öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.96\pm0.56$ 'dır. Duyarsızlaşma alt boyutundaki 20-26 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.42\pm0.47$, 27-33 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.42\pm0.47$, 34-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.61\pm0.63$, 41-47 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.59\pm0.58$ ve 48 ve üstü öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.32\pm0.32$ 'dir. Kişisel başarı alt boyutundaki 20-26 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.31\pm0.92$, 27-33 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.06\pm0.70$, 34-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.16\pm0.88$, 41-47 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.22\pm0.76$ ve 48 ve üstü öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.48\pm1.35$ 'tir. Toplam puanda 20-26 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması 1.82 ± 0.52 , 27-33 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması 1.81 ± 0.41 , 34-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması 2.01 ± 0.51 , 41-47 yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması 2.00 ± 0.53 ve 48 ve üzeri yaş aralığındaki öğretmenlerin ortalaması 1.92 ± 0.47 'dir.

Yaş ile duygusal tükenme alt boyutunda anlamlı bir fark varken ($p<0.05$), duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı fark yoktur ($p>0.05$). Duygusal tükenme alt boyutundaki anlamlı fark orta etki büyüklüğüne sahiptir ($d=0.10$).

Tablo 4.5. Medeni Duruma Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	T	P	D
Duygusal Tükenme	Bekar	126	1.86	0.68	-2.685	0.008	0.37
	Evli	94	2.11	0.65			
Duyarsızlaşma	Bekar	126	1.45	0.51	-0.822	0.412	
	Evli	94	1.51	0.53			
Kişisel Başarı	Bekar	126	2.19	0.87	-0.288	0.773	
	Evli	94	2.23	0.85			
Toplam	Bekar	126	1.83	0.50	-1.679	0.095	
	Evli	94	1.95	0.47			

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerden 126'sı bekar ve 94'ü evlidir. Duygusal tükenme alt boyutunda bekar öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.86\pm0.68$ iken evli öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.11\pm0.65$ 'dir. Duyarsızlaşma alt boyutunda bekar öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.45\pm0.51$ iken evli öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=1.51\pm0.53$ 'dür. Kişisel başarı alt boyutunda ise bekar öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.19\pm0.87$ iken evli öğretmenlerin ortalaması $\bar{X}=2.23\pm0.85$ 'dir. Toplam puanda bekar öğretmenlerin ortalaması 1.83 ± 0.50 , evli öğretmenlerin ortalaması 1.95 ± 0.47 'dir.

Tabloya göre medeni durum ile duygusal tükenme alt boyutunda anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$). Duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$). Ortalamalara bakıldığında evli öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca medeni duruma göre duygusal tükenme alt boyutundaki anlamlı fark küçük etki büyüklüğüne sahiptir ($d=0.37$).

Tablo 4.6. Eğitim Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	T	P
Duygusal Tükenme	Lisans	195	1.96	0.70	-0.581	0.562
	Yüksek Lisans	25	2.04	0.52		
Duyarsızlaşma	Lisans	195	1.47	0.51	-0.697	0.487
	Yüksek Lisans	25	1.55	0.61		
Kişisel Başarı	Lisans	195	2.22	0.88	-0.510	0.611
	Yüksek Lisans	25	2.12	0.72		
Toplam	Lisans	195	1.88	0.49	-0.215	0.830
	Yüksek Lisans	25	1.90	0.51		

Tablo 6'ya göre araştırmaya katılan öğretmenlerden 195'i lisans mezunu ve 25'i yüksek lisans mezunudur. Araştırmaya katılan doktora mezunu bir öğretmen bulunmamaktadır. Duygusal tükenme alt boyutunda lisans mezunu öğretmenlerin ortalaması 1.96 ± 0.70 iken yüksek lisans mezunu öğretmenlerin ortalaması 2.04 ± 0.52 'dir. Duyarsızlaşma alt boyutunda lisans mezunu öğretmenlerin ortalaması 1.47 ± 0.51 iken yüksek lisans mezunu öğretmenlerin ortalaması 1.55 ± 0.61 'dir. Kişisel başarı alt boyutunda lisans mezunu öğretmenlerin ortalaması 2.22 ± 0.88 iken yüksek lisans mezunu öğretmenlerin ortalaması 2.12 ± 0.72 'dir. Toplam puanda lisans mezunu öğretmenlerin ortalaması 1.88 ± 0.49 , yüksek lisans mezunu öğretmenlerin ortalaması 1.90 ± 0.51 'dir.

Tabloya göre eğitim durumu ile üç alt boyut arasında da anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 4.7. Egzersiz Yapma Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Egzersiz		N	$\bar{X}$	SS	T	P	D
	Yapma	Durumu						
Duygusal Tükenme	Evet		118	1.86	0.67	-2.569	0.011	0.34
	Hayır		102	2.09	0.67			
Duyarsızlaşma	Evet		118	1.38	0.44	-3.003	0.003	0.40
	Hayır		102	1.59	0.58			
Kişisel Başarı	Evet		118	2.17	0.89	-0.713	0.477	
	Hayır		102	2.25	0.83			
Toplam	Evet		118	1.80	0.45	-2.676	0.008	0.036
	Hayır		102	1.98	0.53			

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerden 118'i egzersiz yaparken 102'si egzersiz yapmamaktadır. Duygusal tükenme alt boyutunda egzersiz yapan öğretmenlerin ortalaması 1.86 ± 0.67 iken egzersiz yapmayan öğretmenlerin ortalaması 2.09 ± 0.67 'dir. Duyarsızlaşma alt boyutunda egzersiz yapan öğretmenlerin ortalaması 1.38 ± 0.44 iken egzersiz yapmayan öğretmenlerin ortalaması 1.59 ± 0.58 'dir. Kişisel başarı alt boyutunda egzersiz yapan öğretmenlerin ortalaması 2.17 ± 0.89 iken egzersiz yapmayan öğretmenlerin ortalaması 2.25 ± 0.83 'tür. Toplam puanda egzersiz yapanların ortalaması 1.80 ± 0.45 , egzersiz yapmayanların ortalaması 1.98 ± 0.53 'tür.

Tabloya göre egzersiz yapma durumu ile duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0.05$). Tabloya göre egzersiz yapma durumu ile kişisel başarı alt boyutu arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Duygusal tükenme ($d = 0.34$) ve duyarsızlaşma ($d = 0.40$) alt boyutlarındaki ortalamalar arasındaki fark küçük düzeyde etki büyüklüğüne sahiptir.

Tablo 4.8. Görev Yerine Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Görev Yeri	N	$\bar{X}$	SS	F	P
Duygusal Tükenme	İl Merkezi	72	2.02	0.71	0.324	0.808
	İlçe Merkezi	100	1.93	0.66		
	Köy	43	1.94	0.69		
	Kasaba	5	2.08	0.51		
	Toplam	220	1.96	0.68		
Duyarsızlaşma	İl Merkezi	72	1.45	0.55	0.147	0.931
	İlçe Merkezi	100	1.48	0.51		
	Köy	43	1.50	0.49		
	Kasaba	5	1.56	0.76		
	Toplam	220	1.47	0.52		
Kişisel Başarı	İl Merkezi	72	2.18	0.96	2.530	0.058
	İlçe Merkezi	100	2.13	0.72		
	Köy	43	2.49	0.95		
	Kasaba	5	1.62	0.41		
	Toplam	220	2.21	0.86		
Toplam	İl Merkezi	72	1.88	0.52	0.745	0.526
	İlçe Merkezi	100	1.85	0.49		
	Köy	43	1.97	0.45		
	Kasaba	5	1.75	0.31		
	Toplam	220	1.88	0.49		

Tablo 8'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 72'si il merkezinde, 100'ü ilçe merkezinde, 43'ü köyde ve 5'i de kasabada görev yapmaktadır. Duygusal tükenme alt boyutunda il merkezinden görev yapan öğretmenlerin ortalaması 2.02 ± 0.71 , ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.93 ± 0.66 , köyde görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.94 ± 0.69 ve kasabada görev yapan öğretmenlerin ortalaması 2.08 ± 0.51 'dir. Duyarsızlaşma alt boyutunda il merkezinden görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.45 ± 0.55 , ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.48 ± 0.51 , köyde görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.50 ± 0.49 ve kasabada görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.56 ± 0.76 'dır. Kişisel başarı alt boyutunda il merkezinden görev yapan öğretmenlerin ortalaması 2.18 ± 0.96 , ilçe merkezinde görev yapan

öğretmenlerin ortalaması 2.13 ± 0.72 , köyde görev yapan öğretmenlerin ortalaması 2.49 ± 0.95 ve kasabada görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.62 ± 0.41 'dir. Toplam puanda il merkezinde görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.88 ± 0.52 , ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.85 ± 0.49 , köyde görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.97 ± 0.45 ve kasabada görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.75 ± 0.31 'dir.

Tabloya göre görev yeri ile üç alt boyut arasında da anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 4.9. Çalıştığı Kuruma Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Kurum	N	$\bar{X}$	SS	F	P
Duygusal Tükenme	Ortaokul	133	1.96	0.69	0.27	0.973
	Lise	71	1.98	0.63		
	Özel	16	1.97	0.82		
	Eğitim					
	Toplam	220	1.96	0.68		
Duyarsızlaşma	Ortaokul	133	1.48	0.50	0.27	0.973
	Lise	71	1.46	0.52		
	Özel	16	1.48	0.67		
	Eğitim					
	Toplam	220	1.47	0.52		
Kişisel Başarı	Ortaokul	133	2.24	0.85	0.540	0.584
	Lise	71	2.18	0.84		
	Özel	16	2.02	1.04		
	Eğitim					
	Toplam	220	2.21	0.86		
Toplam	Ortaokul	133	1.89	0.47	0.159	0.853
	Lise	71	1.87	0.51		
	Özel	16	1.82	0.58		
	Eğitim					
	Toplam	220	1.88	0.49		

Tablo 9'a göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 133'ü ortaokulda, 71'i lisede ve 16'sı özel eğitim kurumunda görev yapmaktadır. Duygusal tükenme alt boyutuna göre

ortaokulda görev yapan görev öğretmenlerin ortalaması 1.96 ± 0.69 , lisede görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.98 ± 0.63 ve özel eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.97 ± 0.82 'dir. Duyarsızlaşma alt boyutuna göre ortaokulda görev yapan görev öğretmenlerin ortalaması 1.48 ± 0.50 , lisede görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.46 ± 0.52 ve özel eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin ortalaması 1.48 ± 0.67 'dir. Kişisel başarı alt boyutuna göre ortaokulda görev yapan görev öğretmenlerin ortalaması 2.24 ± 0.85 , lisede görev yapan öğretmenlerin ortalaması 2.18 ± 0.84 ve özel eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin ortalaması 2.02 ± 1.04 'dir. Toplam puanda ortaokul ortalaması 1.89 ± 0.47 , lise ortalaması 1.87 ± 0.51 ve özel eğitim kademesi ortalaması 1.82 ± 0.58 'dir.

Tabloya göre çalıştığı kurum türü ile üç alt boyut arasında da anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 4.10. Hizmet Yılına Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Hizmet Yılı	N	$\bar{X}$	SS	F	P	D	LSD
Duygusal Tükenme	1-5 yıl (a)	133	1.85	0.66	2.733	0.030	0.05	a-b a-c b-a c-a
	6-10 yıl (b)	38	2.13	0.65				
	11-15 yıl (c)	21	2.25	0.70				
	16-20 yıl (d)	11	2.22	0.84				
	21 ve üstü (e)	17	2.03	0.61				
	Toplam	220	1.96	0.68				
Duyarsızlaşma	1-5 yıl	133	1.46	0.50	1.195	0.314		
	6-10 yıl	38	1.52	0.57				
	11-15 yıl	21	1.60	0.54				
	16-20 yıl	11	1.64	0.70				
	21 ve üstü	17	1.28	0.37				
	Toplam	220	1.47	0.52				
Kişisel Başarı	1-5 yıl	133	2.23	0.86	0.602	0.661		
	6-10 yıl	38	2.02	0.78				
	11-15 yıl	21	2.26	0.82				
	16-20 yıl	11	2.20	0.86				
	21 ve üstü	17	2.36	1.12				
	Toplam	220	2.21	0.86				

	1-5 yıl	133	1.85	0.48	0.807	0.522
	6-10 yıl	38	1.89	0.48		
Toplam	11-15 yıl	21	2.04	0.48		
	16-20 yıl	11	2.02	0.67		
	21 ve üstü	17	1.89	0.46		
	Toplam	220	1.88	0.49		

Tablo 10'a göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 133'ü 1-5 yıl, 38'i 6-10 yıl, 21'i 11-15 yıl, 11'i 16-20 yıl ve 17'si 21 ve üstü hizmet yılına sahiptir. Duygusal tükenme alt boyutuna göre 1-5 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 1.85 ± 0.66 , 6-10 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.13 ± 0.65 , 11-15 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.25 ± 0.70 , 16-20 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.22 ± 0.84 ve 21 ve üstü yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.03 ± 0.61 'dir. Duyarsızlaşma alt boyutuna göre 1-5 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 1.46 ± 0.50 , 6-10 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 1.52 ± 0.57 , 11-15 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 1.60 ± 0.54 , 16-20 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 1.64 ± 0.70 ve 21 ve üstü yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 1.28 ± 0.37 'dir. Kişisel başarı alt boyutuna göre 1-5 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.23 ± 0.86 , 6-10 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.02 ± 0.78 , 11-15 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.26 ± 0.82 , 16-20 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.20 ± 0.86 ve 21 ve üstü yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin ortalaması 2.36 ± 1.12 'dir. Toplam puanda 1-5 yıl ortalaması 1.85 ± 0.48 , 6-10 yıl ortalaması 1.89 ± 0.48 , 11-15 yıl ortalaması 2.04 ± 0.48 , 16-20 yıl ortalaması 2.02 ± 0.67 ve 21 yıl ve üstü ortalaması 1.89 ± 0.46 'dır.

Tabloya göre hizmet yılı değişkeni ile duygusal tükenme alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0.05$).

Tabloya göre hizmet yılı değişkeni ile duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Duygusal tükenme alt boyutundaki ortalamalar arasındaki fark küçük etki büyüklüğüne sahiptir ($d = 0.05$).

Tablo 4.11. Haftalık Ders Saatine Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Haftalık Ders Saati	N	$\bar{X}$	SS	F	P
Duygusal Tükenme	15-20 saat	81	1.89	0.68	1.057	0.349
	21-29 saat	95	2.04	0.66		
	30 ve üzeri	44	1.95	0.70		
	Toplam	220	1.96	0.68		
Duyarsızlaşma	15-20 saat	81	1.48	0.55	0.050	0.951
	21-29 saat	95	1.46	0.51		
	30 ve üzeri	44	1.49	0.50		
	Toplam	220	1.47	0.52		
Kişisel Başarı	15-20 saat	81	2.30	0.91	1.196	0.304
	21-29 saat	95	2.20	0.86		
	30 ve üzeri	44	2.05	0.76		
	Toplam	220	2.21	0.86		
Toplam	15-20 saat	81	1.89	0.52	0.329	0.720
	21-29 saat	95	1.90	0.49		
	30 ve üzeri	44	1.83	0.44		
	Toplam	220	1.88	0.49		

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 81'i 15-20 saat, 95'i 21-29 saat ve 44'ü 30 ve üzeri haftalık ders saatine sahiptir. Duygusal tükenme alt boyutunda 15-20 saat derse giren öğretmenlerin ortalaması 1.89 ± 0.68 , 21-29 saat derse giren öğretmenlerin ortalaması 2.04 ± 0.66 ve 30 ve üzeri derse giren öğretmenlerin ortalaması 1.95 ± 0.70 'tir. Duyarsızlaşma alt boyutunda 15-20 saat derse giren öğretmenlerin ortalaması 1.48 ± 0.55 , 21-29 saat derse giren öğretmenlerin ortalaması 1.46 ± 0.51 ve 30 ve üzeri derse giren öğretmenlerin ortalaması 1.49 ± 0.50 'tir. Kişisel başarı alt boyutunda 15-20 saat derse giren öğretmenlerin ortalaması 2.30 ± 0.91 , 21-29 saat derse giren öğretmenlerin ortalaması 2.20 ± 0.86 ve 30 ve üzeri derse giren öğretmenlerin ortalaması 2.05 ± 0.76 'tir. Toplam puanda 15-20 saat ortalaması 1.89 ± 0.52 , 21-29 saat ortalaması 1.90 ± 0.49 ve 30 ve üzeri saat ortalaması 1.88 ± 0.49 'dur.

Tabloya göre haftalık ders saati ile üç alt boyut arasında da anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 4.12. Gelir Düzeyini Yeterli Bulma Durumuna Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Bulgular

Alt Boyut	Gelir Düzeyini Yeterli Bulma	N	$\bar{X}$	SS	F	P	D	LSD
Duygusal Tükenme	Yeterli (a)	8	1.40	0.46				
	Kısmen yeterli (b)	45	1.83	0.63				a-c
	Yeterli değil (c)	81	1.92	0.66	4.278	0.006	0.06	a-d b-d c-a
	Hiç yeterli değil (d)	86	2.13	0.70				d-a d-b
	Toplam	220	1.96	0.68				
Duyarsızlaşma	Yeterli (a)	8	1.07	0.14				
	Kısmen yeterli (b)	45	1.46	0.48				a-b a-d
	Yeterli değil (c)	81	1.38	0.42	4.650	0.004	0.06	b-a c-d
	Hiç yeterli değil (d)	86	1.61	0.60				d-a d-c
	Toplam	220	1.47	0.52				
Kişisel Başarı	Yeterli	8	2.15	0.98				
	Kısmen yeterli	45	2.01	0.55				
	Yeterli değil	81	2.30	0.96	1.089	0.355		
	Hiç yeterli değil	86	2.23	0.89				
	Toplam	220	2.21	0.86				
Toplam	Yeterli	8	1.54	0.37	3.594	0.015	0.049	a-d
	Kısmen yeterli	45	1.77	0.41				b-d
	Yeterli değil	81	1.87	0.49				

Hiç yeterli değil	86	1.99	0.51
Toplam	220	1.88	0.49

Tablo 12'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 8'i yeterli, 45'i kısmen yeterli, 81'i yeterli değil, 86'sı hiç yeterli değil olarak katılım sağlamıştır. Duygusal tükenme alt boyutuna göre yeterli ortalaması 1.40 ± 0.46 , kısmen yeterli ortalaması 1.83 ± 0.63 , yeterli değil ortalaması 1.92 ± 0.66 ve hiç yeterli değil ortalaması 2.13 ± 0.70 'tir. Duyarsızlaşma alt boyutuna göre yeteri ortalaması 1.07 ± 0.14 , kısmen yeterli ortalaması 1.46 ± 0.48 , yeterli değil ortalaması 1.38 ± 0.42 ve hiç yeterli değil ortalaması 1.61 ± 0.60 'tır. Kişisel başarı alt boyutuna göre yeterli ortalaması 2.15 ± 0.98 , kısmen yeterli ortalaması 2.01 ± 0.55 , yeterli değil ortalaması 2.30 ± 0.96 ve hiç yeterli değil ortalaması 2.23 ± 0.89 'dur. Toplam puanda yeterli ortalaması 1.54 ± 0.37 , kısmen yeterli ortalaması 1.77 ± 0.41 , yeterli değil ortalaması 1.87 ± 0.49 ve hiç yeterli değil ortalaması 1.99 ± 0.51 'dir.

Tabloya göre gelir düzeyini yeterli bulma durumları ile duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0.05$). Tabloya göre gelir düzeyini yeterli bulma durumu ile kişisel başarı alt boyutu arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Duygusal tükenme ($d = 0.06$) ve duyarsızlaşma ($d = 0.06$) alt boyutlarındaki ortalamalar arasındaki farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir.

5. TARTIŞMA

Bu araştırma, Hatay ilinde görev yapan 220 beden eğitimi ve spor öğretmenin mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılığını tespit etmek için uygulanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular alanda yapılan diğer çalışmalar göz önünde bulundurularak ele alınmıştır.

Bu araştırmaya 147 erkek ve 73 kadın beden eğitimi ve spor öğretmeni katılmıştır. Bu durum Hatay ilindeki erkek beden eğitimi ve spor öğretmeni sayısının kadın beden eğitimi ve spor öğretmeni sayısına oranla daha yüksek olduğunu gösterebilmektedir.

T-testi neticesinde araştırmaya katılan erkek (N=147) ve kadın (N=73) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutunda da anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Cinsiyet değişkeni açısından literatüre bakıldığında Odabaş, beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada bu çalışmayı destekler nitelikte “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyut için de istatistiksel anlamlı bir farklılık tespit edememiştir (67). Gül, beden eğitimi öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada bu çalışmayı destekler nitelikte “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyut için de istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edememiştir (68). Akbaba, beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada bu çalışmayı destekler nitelikte öğretmenlerin cinsiyet değişkeni açısından tükenmişlik durumlarında anlamlı bir farklılık tespit edememiştir (69). Bu sonuçlar mevcut araştırmayı destekler niteliktedir. “Duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarının, cinsiyet değişkeni açısından, kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaması kişileri, meslek içerisinde karşılaştıkları olumsuz durumlarda eşit oranda etkilediğini göstermektedir. Ayrıca öğretmenlik mesleğinde kadın öğretmen veya erkek öğretmen fark etmeksizin mesleki sorumlulukların değişmediği, görev dağılımlarının eşit bir şekilde yapıldığından dolayı arada bir farklılığın görülmediği düşünülmektedir. Bu çalışmanın aksine, Özkan, Niğde ilinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmasında, “duyarsızlaşma” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulmuştur (17). Bu farklılık, kadınlarının duyarsızlaşma oranının erkeklere oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir. Çalışmaya katılım sağlayan kadın öğretmenlerin, meslek hayatlarında

karşılaştığı öğrenci veya okul idaresi kaynaklı olumsuz durumlardan daha fazla etkilenmelerinden dolayı böyle bir sonucun ortaya çıktığı düşünülmektedir. Ayrıca çalışılan öğrenci grubunun derse olan yaklaşımlarının olumlu olmamasından dolayı öğretmenin, mesleğine karşı duyarsızlaştığı da düşünülmektedir.

Yaş ile “duygusal tükenme” alt boyutunda anlamlı bir fark varken, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Kurtlar, Marmara Bölgesi’nde özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada yaşa göre üç alt boyutta da anlamlı düzeyde farklılaşma tespit edememiştir (70). Soyer, Can ve Kale’nin beden eğitimi öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada yaş değişkenine göre tükenmişlik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (71). Bu sonuçlar araştırmamızda duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutları ile paralellik gösterirken duygusal tükenme alt boyutu ile farklılık göstermektedir. Tükenmişliğin en yoğun olduğu 34-40 yaş dönemi kişisel sorumluluğun zirve yaptığı dönem olması itibariyle bu yaş grubundaki öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadıkları düşünülmektedir. Ayrıca 41-47 yaş dönemi ile 48 yaş ve üstü dönemin tükenmişlik oranının, 34-40 yaş döneminden daha düşük düzeyde çıkmasının nedeni mesleki tecrübeyle paralel olarak kendini daha iyi kontrol edebilen, sorunlarla başa çıkma noktasında kendilerini daha iyi yönetebilen öğretmenler olduklarından dolayı böyle bir sonucun çıktığı düşünülmektedir.

Medeni durum değişkeni ile “duygusal tükenme” alt boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın bekar öğretmenler lehine olduğu görülmüştür. “Duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Karademir ve diğerleri, yapmış olduğu çalışmada, medeni durum ile “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutta da anlamlı bir farklılık bulmuşlardır (72). Bu çalışmanın “Duygusal tükenme” alt boyutu sonucu ile çalışmamızın sonucu paralellik gösterirken; “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutları ile çelişmektedir. Ayvaz, beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada “duygusal tükenme” “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutta da anlamlı bir farklılık bulamamıştır (73). Baydar, tükenmişlik ile medeni duruma ilişkin elde ettiği bulgulara anlamlı bir farklılık bulamamıştır (74). Bu çalışmalar “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında çalışmamızı destekler niteliktedir. “Duygusal tükenme” alt boyutunda ise çalışmamızla çelişmektedir. Evli olan bireyler, bekar olan bireylere nazaran daha fazla tükenmişlik yaşamaktadırlar. Bunun nedeninin ise evliliğin getirmiş olduğu birtakım sorumlulukların kişi üzerinde daha fazla baskı

oluşturmasından dolayı duygusal tükenmeye yol açtığı düşünülmektedir. Ayrıca iş hayatının sorumluluğuna ek olarak ev hayatında da sorumluluğun artmış olmasından dolayı evli olan bireylerin, kendilerine yeteri kadar zaman ayıramamalarının da tükenmişlik üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Eğitim durumu ile üç alt boyut arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bu çalışmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yaklaşık %90'ı lisans derecesinde bir mezuniyete sahiptir. Ayrıca çalışmaya katılan doktora mezunu bir öğretmen bulunmamaktadır. Bu durum, bu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerindeki değişikliği tespit etmek için eğitim durumu değişkeninin anlamlı bir değişken olmadığını gösterebilir.

Türkçarpar, 2010-2011 eğitim öğretim yılında Kayseri’de beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada eğitim durumu değişkeninin “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutta da anlamlı bir farklılık bulamamıştır (75). Yılmaz, 2013 yılında Ordu ilinde beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada tükenmişlikle eğitim durumu değişkeni arasında “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutta da anlamlı bir farklılık bulamamıştır (48). Cihan, 2011 yılında Kırşehir, Antalya ve Erzurum illerinde ilkokullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada tükenmişlik ve eğitim durumu değişkeni arasında “duygusal tükenme” “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutta da anlamlı bir farklılık bulamamıştır (20). Bu çalışmalar mevcut araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendilerini yenilemek ve geliştirmek için gönüllü olarak yüksek lisans eğitimine katılım sağlamaları dolayısıyla tükenmişlik oranının yüksek çıkmadığı düşünülmektedir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerini eğitmeye, geliştirmeye devam etmeleri yaşam doyumlarının yüksek olduğunu bu durumun da hayata karşı daha pozitif olmalarından dolayı tükenmişlikleri minimum seviyelerde yaşadıkları düşünülmektedir.

Egzersiz yapma durumu değişkeni ile “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunurken “kişisel başarı” alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Egzersiz yapmayan öğretmenlerin daha fazla duygusal tükenme yaşadıkları ve daha fazla duyarsızlaştıkları görülmüştür. Sporun, bireyleri duygusal ve duyarlılık yönünden olumlu anlamda etkilediği görülmüştür. Sporun yalnızca fiziksel olarak değil duyuşsal olarak da bireyi etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca egzersiz yapan beden eğitimi öğretmenlerinin hobilerine zaman ayırıyor olmaları fiziken

kendilerini geliştirmenin yanında ruhen ve bedenlen de kendilerini geliştiriyor olmalarından dolayı tüklenmişlik seviyelerinin düşük olduğu düşünölmektedir ve egzersiz yaparken bir topluluk içinde yer alınması sosyalleşmelerine de katkı sağladığı düşünölmektedir.

Görev yeri değişkeni ile “duygusal tüklenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutta da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kale, 2007 yılında 24 ilden beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görev yerlerinin tüklenmişlikleri üzerine etkisi “duygusal tüklenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutta da bir farklılık bulamamıştır (76). Bu çalışma, araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir. Öğretmenlerin görev yerine bağlı tüklenme yaşamaması, okul içinde ve çevresinde daha aktif rol oynayan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, bulunduğu koşullara daha çabuk adapte olabilmeleri düşünölmektedir. Ayrıca anlamlı farklılık çıkmamasının nedeni Hatay ilinde il, ilçe merkezi fark etmeksizin gelişmişlik düzeyleri arasında çok fark olmadığı, imkanların hemen hemen her yerde eşit olduğu, nüfusun genel olarak birbirine yakın dağılım gösterdiği, ulaşım koşullarının rahat olması gibi etkenlerden dolayı görev yeri değişkeninin tüklenmişliğe etki etmediği düşünölmektedir. Öztürk, 2018 yılında güreş antrenörleri ile yapmış olduğu çalışmada görev yeri değişkeni ile tüklenmişlik arasında “duygusal tüklenme” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulamazken; “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (77). İlçede çalışan antrenörlerin il merkezi ve büyükşehirde çalışan antrenörlere göre, il merkezinde çalışan antrenörlerin de büyükşehirde çalışan antrenörlere göre daha yüksek kişisel başarıya sahip oldukları görölmüştür. Bu çalışma, mevcut araştırma ile “duygusal tüklenme” alt boyutu ile paralellik gösterirken “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutları ile farklılık göstermektedir. Bunun nedeni güreş antrenörlerinin, daha fazla fiziksel mücadeleye dayalı bir iş hayatı sürdürdüklerinden tüklenmişliği öğretmenlere nazaran daha üst düzeyde yaşadıkları düşünölmektedir. Ayrıca güreş sporu daha fazla başarı odaklı bir branştır bu da güreş antrenörlerinin tüklenmişliklerini olumsuz yönde etkilediği düşünölmektedir.

Çalıştıkları kurum türü değişkeni ile üç alt boyut arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Hanedar, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara iline bağlı Yenimahalle ilçesinde beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada okul türü değişkeni ile tüklenmişlik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır (78).

Gögercin, 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Başakşehir ilçesinde beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada okul türü değişkeni ile tükenmişlik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır (79). Bu çalışmalar mevcut araştırma ile paralellik göstermektedir. Çalışılan öğrenci grubunun öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini etkilemediği görülmüştür. Beden eğitimi dersinin hem ortaokulda hem de lisede en sevilen derslerin başında gelmesi, öğrencilerin beden eğitimi öğretmenlerine kendilerini daha yakın hissetmeleri, ders içerisinde gönüllü olarak daha aktif katılım göstermelerinden dolayı görev yapılan okul türü fark etmeksizin öğretmenin de dersinden doyum elde ettiği düşünülmektedir. Bu durumlardan dolayı beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik yaşamadıkları düşünülmektedir. Yılmaz, Ankara ve Kırıkkale illerinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yürütmüş olduğu çalışmada tükenmişliğin toplam puan ve alt boyutlarında mesleki tükenmişliğin “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulmazken “kişisel başarı” alt boyutunda anlamlı farklılık tespit etmiştir (80). Bu farklılık, lise kademesinde görev yapan öğretmenlerin, ortaokul kademesinde görev yapan öğretmenlerin ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışma, “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” alt boyutlarında mevcut çalışmayı destekler nitelikteyken “kişisel başarı” alt boyutunda farklılık göstermektedir.

Bu çalışmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yaklaşık %60’ı 1-5 hizmet yılına sahiptir. Bu durum, bu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerindeki değişikliği tespit etmek için hizmet yılı değişkeninin anlamlı bir değişken olmadığını gösterebilir.

Hizmet yılı değişkeni ile “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken “duygusal tükenme” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 11-15 yıl çalışan öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadığı görülmüştür. Kişilerin 11-15 yıllık hizmet dönemine denk gelen zaman dilimi, genel olarak bireylerin ekonomik kaygılarının yüksek olduğu, çocuklarının eğitimine daha fazla zaman ayırdığı, giderlerin daha fazla olduğu bir dönem olmasından dolayı 11-15 yıl hizmet dönemi içerisinde yer alan öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadıkları düşünülmektedir. Tatlıcı, 7 ilin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’nde görev yapan atletizm antrenörleri ile yapmış olduğu çalışmada atletizm antrenörlerinin “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” alt boyutları ile hizmet yılının mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edememiştir (81). Adiloğulları, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Muğla il merkezinde MEB’e bağlı okullarda görev yapan beden eğitimi ve spor

öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada “duyarsızlaşma” ve “duygusal tükenme” alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edemezken “kişisel başarı” alt boyutunda anlamlı farklılık tespit etmiştir (82). Dönmez, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Trabzon il merkezi ve bağlı ilçelerinde görev yapan din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada katılımcıların hizmet yılı ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır (83). Yapılan bu çalışmalar mevcut araştırmayı “duyarsızlaşma” alt boyutunda desteklerken “duygusal tükenme” ve “kişisel başarı” alt boyutlarıyla çelişmektedir. Hitap edilen grubun farklı meslek/branş gruplarının (atletizm antrenörü, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni) olması bu farklılığı ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle yapılan çalışmalar ile mevcut çalışmamızı karşılaştırdığımızda farklılığın kaynağının farklı illerde görev yapan öğretmenlerin farklı yaşam biçimlerine sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Farklı yaşam biçimleri farklı aktiviteler vs.). Ayrıca mesleğin ilk yıllarında olan öğretmenlerin mesleklerine daha bağlı oldukları, iş doyumlarının ve motivasyonlarının üst düzeyde oldukları düşünüldüğünden tükenmişlik oranlarının düşük çıktığı düşünülmektedir. Meslek kıdemi yüksek olan öğretmenlerin, mesleğe yeni başlayan öğretmenlere nazaran daha fazla tükenmişlik yaşamaları meslekten uzaklaştıkları, artık yeterli doyum alamadıkları düşünüldüğünden çıkan sonucun bu faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada, haftalık ders saati değişkeni ile tükenmişlik arasındaki ilişki incelendiğinde “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” üç alt boyutta da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Kelgökmen, Ankara’da ilköğretimde görev yapan beden eğitimi öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada haftalık girilen ders saatine göre karşılaştırma yapıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edememiştir (84). Çivik, Van ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörlerle yapmış olduğu çalışmada “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarısızlık” ile genel tükenmişlik alt boyutlarında haftalık ders saatlerine göre herhangi bir anlamlı farklılık tespit edememiştir (85). Aydın, Trabzon ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin haftalık ders saati ile tükenmişlik düzeyi arasındaki anlamlı bir farklılık bulamamıştır (86). Şahin, Adana ve Mersin’de hem devlet hem de özel okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada tükenmişlik ve ders yükü durumu arasındaki anlamlı bir ilişki bulamamıştır (87). Aybek, öğrencilerin beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinliklerine

yönelik tutumlarının değerlendirilmesi konulu çalışmasında, öğrencilerin beden eğitimi dersini her sene almak isteme oranlarının yüksek olduğunu ve beden eğitimi dersini sevdiklerini belirtmiştir (88). Bu çalışmalar mevcut araştırma ile paralellik göstermektedir. Beden eğitimi dersinin genelde okulun varsa spor salonunda yoksa okulun bahçesinde işlenmesi öğrencilerin derse daha aktif katılımını sağladığı için öğretmenler de derslerinden doyum elde etmektedir. Öğrencilerin, derse karşı olumlu bir tutuma sahip olmaları, beden eğitimi dersinin en sevilen derslerin başında gelmesi öğrencilerin derse olan ilgisini arttırmaktadır. Bu ilgi ve tutumun da öğretmenlerin keyifli ders işlemesini sağlamasından dolayı ders saati sayısının azlığının ya da çokluğunun tükenmişliği etkilemediği düşünülmektedir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin mesleğine bağlı oldukları, mesleğine karşı aitik duygularının yüksek olduğu düşünüldüğünden ders saati sayısının tükenmişlik üzerinde bir etken olmadığı düşünülmektedir.

Gelir düzeyini yeterli bulma durumları ile “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Gelir düzeyini yeterli bulma durumu ile “kişisel başarı” alt boyutu arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bilgili, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Van iline bağlı olan merkez ilçelerde görev yapan beden eğitimi öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma” alt boyutlarının tükenmişlik ile ilişkisinde anlamlı bir farklılık bulamazken “kişisel başarı” alt boyutunda anlamlı farklılık bulmuştur (89). Aksu, ilköğretim okul müdürleriyle yapmış olduğu çalışmasında “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında tükenmişlikle ekonomik gelirlerine göre anlamlı farklılık bulamamıştır (90). Çalışmalarda birçok farklı sonucun elde edildiği görülmüştür. Bu farklılığın nedeninin, araştırmaya katılan öğretmenlerin beklentilerinin veya görev yaptıkları yerin ekonomik şartlarının farklılığından dolayı olduğu düşünülmektedir. Bireylerin, bakmakla yükümlü oldukları kişi sayısının değişkenlik göstermesinin gelir düzeyini yeterli bulma durumlarını etkilediği düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu çalışma Hatay ilinde MEB’e bağlı devlet okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklılık gösterebileceği “cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, egzersiz yapma durumu, görev yeri, çalıştığı kurum türü, hizmet yılı, ders saati ve gelir düzeyini yeterli bulma” değişkenleri açısından incelenmiştir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin genel tükenmişlik düzeyleri incelendiğinde alt boyutların minimum ve maksimum puanları göz önünde bulundurulduğunda “duygusal tükenme” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında az tükenme, “duyarsızlaşma” alt boyutunda ise çok az tükenme yaşadıkları görülmüştür. Genel toplamda beden eğitimi öğretmenlerinin az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Cinsiyet değişkenine göre “duygusal tükenme” ve “kişisel başarı” alt boyutunda erkek ve kadın öğretmenlerin her ikisinde de az tükenmişlik, “duyarsızlaşma” alt boyutunda her iki grupta da çok az tükenmişlik yaşadıkları bulunmuştur. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak tükenmişliğin üç alt boyutunda da cinsiyete bağlı olmadığı görülmüştür. Cinsiyet değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak kadın ve erkek öğretmenlerin her ikisinde de az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Yaş değişkenine göre “duygusal tükenme” ve “kişisel başarı” alt boyutunda az tükenmişlik, “duyarsızlaşma” alt boyutunda çok az tükenmişlik yaşadıkları bulunmuştur. 34-40 yaşında olan öğretmenlerin diğer öğretmenlere kıyasla daha fazla tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür. Öğretmenlerin yaş değişkenlerinin “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarını etkilemediği görülmüştür. Yaş değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak tüm yaş dönemlerinin az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Medeni durum değişkenine göre “duyarsızlaşma” alt boyutunda bekar ve evli öğretmenlerin çok az tükenmişlik, “duygusal tükenme” ve “kişisel başarı” alt boyutunda ise bekar ve evli öğretmenlerin az tükenmişlik yaşadıkları bulunmuştur. Evli olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bekar olanlara kıyasla daha fazla tükenmişlik yaşadığı görülmüştür. Öğretmenlerin medeni durum değişkenlerinin “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarını etkilemediği görülmüştür. Medeni durum değişkeninde toplam

sonuçlara bakılarak bekar ve evli öğretmenlerin her ikisinin de az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Eğitim durumu değişkenine göre tükenmişlik düzeylerinin karşılaştırılmasında, tükenmişliğin her üç alt boyutunda da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Eğitim durumunun tükenmişliği etkilemediği görülmüştür. Eğitim durumu değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak hem lisans hem de yüksek lisans eğitimi almış öğretmenlerin az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Egzersiz yapmayan öğretmenlerin, egzersiz yapanlara kıyasla daha fazla tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür. Kişisel başarı alt boyutunda ise egzersiz yapmayanların ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Egzersiz yapma durumu değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak egzersiz yapan ve yapmayan öğretmenlerin her ikisinin de az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Görev yeri değişkenine göre tükenmişlik düzeyinin karşılaştırılmasında, tükenmişliğin üç alt boyutunda da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Görev yapılan yerin tükenmişlik üzerine bir etkisi görülmemiştir. Görev yeri değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak kasabada görev yapan öğretmenlerin çok az tükenmişlik, il, ilçe ve köyde görev yapan öğretmenlerin az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Çalışılan okul kademesinin tükenmişlik üzerine bir etkisi olmadığı görülmüştür. Çalıştığı kurum değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak kademe fark etmeksizin öğretmenlerin az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Hizmet yılı değişkenine göre “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmezken, “duygusal tükenme” alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre 11-15 yıl hizmet yılına sahip öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin hizmet yılı değişkenlerinin “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarını etkilemediği görülmüştür. Hizmet yılı değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak hizmet yılı fark etmeksizin öğretmenlerin, az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin haftalık ders saati değişkeninin “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” alt boyutlarını etkilemediği görülmüştür. Haftalık ders saati sayısının, tükenmişliği etkilemediği görülmüştür. Haftalık ders saati değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak ders saati fark etmeksizin öğretmenlerin az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Gelir düzeyini yeterli bulup bulmama değişkenine göre “kişisel başarı” alt boyutunda da anlamlı bir farklılık bulunmazken, “duygusal tükenme” ve “duyarsızlaşma”

alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Meslek gelirini hiç yeterli bulmayan öğretmenler diğer öğretmenlere kıyasla daha fazla tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür. Gelir düzeyini yeterli bulma değişkeninde toplam sonuçlara bakılarak yeterli ve kısmet yeterli bulan öğretmenlerin çok az tükenmişlik yaşadıkları; yeterli değil ve hiç yeterli değil yanıtını veren öğretmenlerin az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür.

Sonuç olarak; çalışmaya katılım sağlayan bireylerin çoğunluğunu erkek öğretmenler oluşturmakta, hizmet yılları 1-5 yıl arasında yoğunlaşmakta ve yaşların 20-33 yaş arasında yoğunlaşması genç bir öğretmen kadrosuna sahip olduğunu göstermektedir. Bireylerin genellikle bekar ve lisans mezunu oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu egzersiz yapmakta, görev yerleri ise il ve ilçe merkezlerinde yoğunlaşmaktadır. Katılım sağlayan öğretmenler genellikle ortaokulda görev yapmakta, gelir düzeyinin yeterli olmadığını düşünmekte ve 21-29 saat aralığında derse girdikleri görülmektedir.

6.2. Öneriler

- Tükenmişliği etkileyebilecek daha farklı değişkenler açısından çalışmalar yapılabilir.
- Daha fazla örneklem gruplarıyla çalışmalar yapılabilir.
- Farklı şehirlerdeki beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile araştırmalar yapılarak daha önce yapılmış çalışmalarla karşılaştırılabilir.
- Öğretmenlerin içinde bulundukları çevreye daha sağlıklı uyum sağlayabilmeleri adına sosyalleşmelerini ve çevrelerini tanımalarını kolaylaştırıcı etkinlik, faaliyet vb. çalışmalar ilgili birimler tarafından düzenlenebilir.
- Beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerine yapmış olduğumuz bu çalışma farklı branş öğretmenleri üzerine de yapılarak birbirleriyle karşılaştırılabilir.
- Sınır ilçelerde görev yapan öğretmenlerle merkez ilçelerde görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri incelenebilir.
- Özel okullarda görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle devlet okullarında görev yapan öğretmenler karşılaştırılabilir.
- Çocuk sayısı değişkeni, yapılacak çalışmalarda ele alınabilir.

KAYNAKLAR

1. Algül R. *Bugün İşe Gitmesem: İş Yaşamında Tükenmişlik Sendromu*, 1. Baskı. İstanbul, Mitra Yayınları, 2014: 13-44.
2. Gündüz B. İlköğretim öğretmenlerinde tükenmişlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2005, 1: 152-66.
3. Ayas A. Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. İçinde: Özmen H, Ekiz D. *Eğitim Bilimine Giriş*, 1. Baskı. Ankara, Pegem Akademi, 2013: 35.
4. Özkan HH. Popüler kültür ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2006, 14: 29-38.
5. Güneş F. Eğitim ve zihinsel değişim. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2015, 4: 1-20.
6. Smith MK. What is education A definition and discussion. *The encyclopedia of pedagogy and informal education*, <https://infed.org/mobi/what-is-education-a-definition-and-discussion/2> Temmuz 2022.
7. Kılıç D. *Eğitim Bilimine Giriş*, 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2009: 2.
8. Tezcan M. *Eğitim Sosyolojisi*, 13. Baskı. Ankara, Anı Yayıncılık, 2012: 4-5.
9. Şahin Ç. Eğitim İlgili Temel Kavramlar İçinde: Genç SZ, Şahin Ç. *Eğitim Bilimine Giriş*, 2. Baskı. İstanbul, Paradigma Akademi Yayınları, 2014: 5.
10. Töremen F. Eğitimle İlgili Temel Kavramlar İçinde: *Eğitim Bilimine Giriş*, 3. Baskı. İstanbul, İdeal Kültür Yayıncılık, 2012: 13.
11. Tuna M. *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri (Ankara İli Örneği)*. Sağlık Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2010.
12. Özcan C. *Sağlıklı Sporcu Nasıl Yetiştirilmeli*, 1. Baskı. İstanbul, Mola Kitap, 2014: 6.
13. Delaney T, Madigan, T. *The sociology of sports: An introduction*, 2nd ed. North Carolina, McFrand, 2015: 456.
14. Akın G, Tekdemir İ, Gültekin T, Erol E, Bektaş Y. *Antropometri ve Spor*, 1. Baskı. Ankara, Alter Yayıncılık, 2013: 157.
15. Çoban B, Ünveren A. *Sınıf Öğretmenleri, Beden Eğitimi Öğretmenleri, Stajyer Öğrenciler ve Öğretim Elemanları İçin Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi*, 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2007: 2-4.
16. Ketten M. *Türkiye’de Spor*, 2. Baskı. Ankara, Polat Ofset, 1993: 11-2.

17. Özkan ŞY. Niğde İlinde Görevli Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Araştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi, 2007.
18. Merter F, Doğar Y, Filiz B. *Örtük Program (Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Davranışları)*, 1.Baskı. Malatya, Serhat Kırtasiye ve Matbaacılık, 2011: 2.
19. Harmandar İH. *Beden Eğitimi ve Spor'da Özel Öğretim Yöntemleri*, 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2004: 87-118.
20. Cihan BB. Farklı İllerde Çalışan İlköğretim Okullarında Görevli Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi ve Karşılaştırılması. Eğitim Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2011.
21. Laker, A. *Sociology of Sport and Physical Education: An Introductory Reader*, 1st ed. London, Routledge, 2001: 256.
22. Kale R, Erşen E. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*, 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2003: 7-8.
23. Mumcu L. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2014.
24. Karaca A. Yetişkin bireylerde orta ve yüksek şiddetli fiziksel aktivitenin cinsiyete göre incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi* 2008, 19: 54-62.
25. Damar İ, Uçan Y. Spor yapan ve yapmayan yetişkin bireylerin özgüven düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Beden Eğitimi Spor ve Teknolojileri Dergisi* 2021, 2: 1-10.
26. Türker A, Er Y, Yavuz Eroğlu S, Şentürk A, Durmaz M. Spor yapan bireylerin sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısının incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi* 2018, 2: 8-15.
27. Öztürk Kuter F, Kuter M. Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi* 2012, 3: 75-94.
28. Akari ÖF. Değerler Eğitimi Açısından Spor. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2019.

29. Güllü M. *Beden Eğitimi Öğretmenlerinden Öğrencilerinin Beklentileri*, 1. Baskı. Ankara, Spor Yayınevi ve Kitabevi, 2016: 25.
30. Çalışkan O. İl Merkezlerinde ve Taşrada Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması (Nevşehir-Kırşehir Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, 2018.
31. Çöndü A. *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*, 2. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2004: 146-7.
32. Yıldız SM. *Lider-Üye Etkileşimi, İşyerinde Mobbing ve Mesleki Tükenmişlik İlişkisi*, 1. Baskı. Ankara, Detay Yayınları, 2015: 59.
33. Akçamete G, Kaner S, Sucuoğlu B. *Öğretmenlerde Tükenmişlik İş Doyumu ve Kişilik*, 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2001: 3-6.
34. Yıldız E. Mesleki tükenmişlik ve rehber öğretmenler üzerine bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2012, 33: 38-61.
35. Cevizci H. Van İlinde Görev Yapan Sözleşmeli ve Kadrolu Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2020.
36. Karaaslan İ. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik, İş Doyumu ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Gedik Üniversitesi, 2020.
37. Bolat Oİ. İş yükü, iş kontrolü ve tükenmişlik ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2011, 25: 87-101.
38. Altay H. Antakya ve İskenderun otel çalışanlarının tükenmişliği ve iş tatmini üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2009, 6: 1-17.
39. Babaoğlu E. Tükenmişlik olgusu: Nedenleri, kişisel ve örgütsel sonuçları. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi* 2014, 1: 6-13.
40. Çam O. Tükenmişlik üzerine bir değerlendirme. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Okulu Dergisi* 1998, 14: 81-93.
41. Başol G, Altay M. Eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2009, 15: 191-216.

42. Sürgevil O. *Çalışma Hayatında Tükenmişlik Sendromu Tükenmişlikle Mücadele Teknikleri*, 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006: 42-3.
43. Güven ÖZ, Sezici E. Otel işletmelerinde işgörenlerin tükenmişlik düzeylerinin maslach tükenmişlik modeline göre incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 2016, 14: 111-32.
44. Cemaloğlu N, Kayabaşı Y. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyi ile sınıf yönetiminde kullandıkları disiplin modelleri arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2007, 27: 123-55.
45. Metin Ö, Gök Özer F. Hemşirelerin tükenmişlik düzeyinin belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Okulu Dergisi* 2007, 10: 58-66.
46. Sayıl I, Haran S, Ölmez Ş, Özgüven HD. Ankara üniversitesi hastanelerinde çalışan doktor ve hemşirelerin tükenmişlik düzeyleri. *Kriz Dergisi* 1997, 5: 71-7.
47. Pepe Ş. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2008.
48. Yılmaz T. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri (Ordu İli Uygulaması). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2013.
49. Yavuzylmaz A, Topbaş M, Çan E, Çan G, Özgün Ş. Trabzon il merkezindeki sağlık ocakları çalışanlarında tükenmişlik sendromu ile iş doyumu düzeyleri ve ilişkili faktörler. *TSK Koruyucu Hekimler Bülteni* 2007, 6: 41-50.
50. Apaydın H, Özdemir Ş, Gün A. Din görevlilerinde meslekî tükenmişlik: Amasya örneği. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2018, 10: 7-37.
51. İzgar H. *Okul Yöneticilerinde Tükenmişlik*, 2. Baskı. Ankara, Nobel Yayın ve Dağıtım, 2003: 21-5.
52. Özdoğan H. Beden Eğitimi Öğretmenlerinde Mesleki Tükenmişlik. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, 2008.
53. Türkiye İstatistik Kurumu Toplam Nüfus (Kişi). <https://cip.tuik.gov.tr/#> Son Erişim Tarihi 26.12.2022.
54. T.C. Hatay Valiliği Nüfus ve Dağılımı. <http://www.hatay.gov.tr/nufus-ve-dagilimi> Son Erişim Tarihi 26.12.2022.
55. MEB Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü. <https://hatay.meb.gov.tr/> Son Erişim Tarihi 26.12.2022.

56. Aydın K. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri ve Tükenmişliği Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi Aksaray İl Örneği. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2004.
57. Acar Arasan BN. Akademisyenlerde Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Uşak: Uşak Üniversitesi, 2010.
58. Baykoçak C. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları ve Tükenmişlik Düzeyleri (Bursa İli Örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2002.
59. Tsigilis N, Zournatzi E, Koustelios A. Burnout among physical education teachers in primary and secondary schools. *International Journal of Humanities and Social Science* 2011, 1: 53-58.
60. Fejgin N, Ephraty N, BenSira D. Work environment and burnout of physical education teachers. *Journal of Teaching in Physical Education* 1995, 15: 64-70.
61. İde O. Engelli Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Akdeniz Bölgesi Örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2008.
62. Saiiari A, Moslehi M, Valizadeh R. Relationship between emotional intelligence and burnout syndrome in sport teachers of secondary schools. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2011, 15: 1786-1791.
63. Medeni MB. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (Balıkesir İli Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, 2018.
64. Büyüköztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 28. Baskı. Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2020: 15.
65. Ergin C. *Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Uyarlanması, VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayını, 1992: 143-54.

66. Çam O. *Tükenmişlik Envanterinin Geçerlik ve Güvenirliğinin Araştırılması. 7.Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları El Kitabı*. Ankara, Psikologlar Derneği Yayınları. 1993.
67. Odabaş İ. *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (Tokat İli Örneği)*. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Sakarya: Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, 2019.
68. Gül A. *Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenleri Tarafından Algılanan Etik Liderlik Rollerini ile Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, 2016.
69. Akbaba H. *Meslek Liselerinde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri Ankara Yenimahalle İlçesi Örneği*. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2016.
70. Kurtlar C. *Engelli Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Marmara Bölgesi Örneği)*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2009.
71. Soyer F, Can Y, Kale F. *Beden eğitimi öğretmenlerinin iş tatmini ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli faktörler açısından incelenmesi*. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2009, 16: 259-71.
72. Karademir T, Çoban B, Kafkas ME, Mendeş B, Acak M. *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik durumlarının bazı değişkenler ile değerlendirilmesi*. *Sport Sciences* 2009, 4: 179-97.
73. Ayvaz U. *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (İstanbul İli Kadıköy ve Ataşehir İlçeleri Örneği)*. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2015.
74. Baydar HÖ. *İlkokul ve Orta Okulda Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşam Doyumları ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2013.

75. Türkçarpar Ü. Beden eğitimi öğretmenlerinin farklı değişkenlere göre tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Türk Sosyal Araştırmacılar Dergisi* 2011, 153: 135-46.
76. Kale F. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi, 2007.
77. Öztürk S. Güreş Antrenörlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, 2018.
78. Hanedar AN, Öçalan M. İstenmeyen öğrenci davranışlarına karşı beden eğitimi öğretmenlerinin tutumları ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin analizi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi* 2018, 3: 46-60.
79. Gögercin T. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Tatmini ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (İstanbul Başakşehir İlçesi Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2017.
80. Yılmaz A, Tonga Z, Esentürk OK, İlhan EL. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek düzeyleri ve mesleki tükenmişliklerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2020, 21: 487-502.
81. Tatlıcı M, Kırimoğlu H. Atletizm antrenörlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2008, 2: 34-47.
82. Adiloğulları GE. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, 2013.
83. Dönmez E. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin İletişim Becerileri ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2022
84. Kelgökmen AH, Saçlı Uzunöz F, Demirhan G. Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin saptanması ve karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2015, 24: 1503-16.

85. Çivik A. Van İlinde Görev Yapmakta Olan Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Antrenörlerin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2019.
86. Aydın E, Baş M, Kırkbir F. Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumları ile tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi* 2017, 2: 60-7.
87. Şahin Ş. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik ve Yaşam Doyumu Düzeyleri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi, 2008.
88. Aybek A, İmamoğlu O, Taşmektepligil MY. Öğrencilerin beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinliklerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi* 2001, 2: 51-59.
89. Bilgili C. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (Van İli Örneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2019.
90. Aksu A, Baysal A. İlköğretim okulu müdürlerinde tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2005, 41: 7-24.

EKLER

Ek.1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Meslektaşım,

Bu tez anketi İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında Hatay'da beden eğitimi ve spor öğretmeni olarak görev yapmakta olan Tolga ELGÖRMÜŞ tarafından yürütülmektedir. Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet, yaş, vücut kitle endeksi, hizmet yılı, çalıştığı okul türü, medeni durum, haftalık girilen ders saati sayısı, eğitim durumu, görev yeri ve mesleğinin gelirini yeterli bulma değişkenleri açısından incelemektir. Anket iki bölümden oluşmaktadır ve katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Tüm soruları yanıtlamanız ve görüşlerinizi içtenlikle ifade etmeniz çok önemlidir. Vereceğiniz bilgiler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Akademik bir çalışmaya zaman ayırdığınız ve katkı sağladığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz:
Erkek () Kadın ()
2. Yaşınız:
20-26 () 27-33 () 34-40 () 41-47 () 48 ve üstü ()
3. Medeni Durumunuz:
Bekar () Evli ()
4. Eğitim Durumunuz:
Lisans () Yüksek Lisans () Doktora ()
5. Düzenli Olarak Egzersiz Yapıyor Musunuz?
Evet () Hayır ()
6. Görev Yeriniz:
İl Merkezi () İlçe Merkezi () Kasaba () Köy ()
7. Çalıştığınız Kurum:
Ortaokul () Lise () Özel Eğitim ()
8. Mesleki Hizmet Yılıınız:
1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 ve üstü ()
9. Haftada Kaç Saat Derse Giriyorsunuz?
15-20 saat () 21-29 saat () 30 ve üzeri ()
10. Öğretmenlik Mesleğinin Gelirini Yeterli Buluyor Musunuz?
Yeterli () Kısmen Yeterli () Yeterli Değil () Hiç Yeterli Değil ()

Ek.2. Maslach Tükenmişlik Envanteri Eğitimci Formu

		Hiçbir Zaman 0	Çok Nadir 1	Bazen 2	Çoğu Zaman 3	Her zaman 4
1	İşimden soğuduğumu hissediyorum.	0	1	2	3	4
2	İş dönüşü kendimi ruhen tükenmiş hissediyorum.	0	1	2	3	4
3	Sabah kalktığımda bir gün daha bu işi kaldıramayacağımı hissediyorum	0	1	2	3	4
4	Öğrencilerimin neler hissettiklerini hemen anlarım.	0	1	2	3	4
5	Öğrencilerime sanki insan değillermiş gibi davrandığımı fark ediyorum.	0	1	2	3	4
6	Bütün gün öğrencilerle uğraşmak benim için gerçekten çok yıpratıcı.	0	1	2	3	4
7	Öğrencilerimin sorunlarına en uygun çözüm yollarını bulurum.	0	1	2	3	4
8	İşimin beni tükettiğini hissediyorum.	0	1	2	3	4
9	Yaptığım iş sayesinde insanların yaşamına katkıda bulunduğumu hissediyorum.	0	1	2	3	4
10	Bu mesleğe başladığımdan beri insanlara karşı sertleştim	0	1	2	3	4
11	Bu mesleğin beni giderek katılaştırmasından korkuyorum.	0	1	2	3	4
12	Çok şeyler yapabilecek güçteyim.	0	1	2	3	4
13	İşimin beni kısıtladığını hissediyorum.	0	1	2	3	4
14	İşimde çok fazla çalıştığımı hissediyorum.	0	1	2	3	4
15	Öğrencilerime ne olduğu umurumda değil.	0	1	2	3	4
16	Doğrudan insanlarla çalışmak bende çok fazla strese neden oluyor.	0	1	2	3	4
17	Öğrencilerim ile aramda rahat bir hava yaratırım.	0	1	2	3	4
18	İnsanlarla yakın bir çalışmadan sonra kendimi canlanmış hissediyorum.	0	1	2	3	4
19	Öğretmenlik mesleğinde kayda değer birçok başarı elde ettiğime inanıyorum.	0	1	2	3	4
20	Yolun sonuna geldiğimi hissediyorum.	0	1	2	3	4
21	İşimde, duygusal sorunlara soğukkanlılıkla yaklaşırım.	0	1	2	3	4
22	Öğrencilerimin bazı problemlerinden dolayı beni suçladıklarını hissediyorum.	0	1	2	3	4

Ek.3. Araştırma İzin Onayı

Ek.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Normu

Ek.5. Etik Kurul Onayı

Ek.6. Özgeçmiş

